

І це все, що я хотіла сказати про кохання

Автор:

Світлана Веренич

І це все, що я хотіла сказати про кохання

Світлана Петрівна Веренич

Про що цей роман – про кохання чи про життя? Чи можна взагалі відокремити одне від іншого? Хто візьме на себе таку сміливість?

Ця історія – це міцно переплутані між собою чотири людські долі, чотири життєві драми. Чи може щось допомогти піднятися з безодні відчаю жінкам, які пережили найстрашніше – насильство, що понівечило не тільки їхнє тіло, але й душу?.. Чи може щось втримати зражену дівчину від жахливого кроку – від аборту?.. Чи може хтось упросити її не вбивати ще ненароджене дитя, зберегти його життя?..

Героїня роману «І це все, що я хотіла сказати про кохання» Ліза занадто рано зіштовхнулася зі злом, але зустрічі з літнім вченим, загадковою письменницею та недолугою на перший погляд перукаркою, які кожен по-своєму протистоять непростим викликам, допомагають їй прийняти рішення, що змінить все в її долі.

Цей роман можна порівняти з рондо, де одна сюжетна лінія-мелодія переплітається з іншою, повторюючись у іншій машкарі. І писалася вона суто для жінок, бо звучить надто по-жіночому, інтимно...

Світлана Веренич

І це все, що я хотіла сказати про кохання

© С. П. Веренич, 2019

© Є. В. Вдовиченко, художнє оформлення, 2019

* * *

Справжнє кохання схоже на привид: усі про нього говорять, але мало хто його бачив.

Франсуа де Ларошфуко. Максима № 76

1

Спочатку втрачаєш сенс життя, а потім – коханця? Або спочатку коханця, а потім – сенс? Утім, послідовність не важлива. І з сенсом я зараз погарячкувала, не дуже я й турбуюся про цю міфічну субстанцію. Мені здається, я сама мушу його покинути, хіба я кохаю його понад усе? Визнаю, мені з ним добре, за два роки я до нього звикла, ми чудово проводимо час, іноді я без нього нудьгую. Але коли я повертаюся до себе, у свою затишну квартиру, мені теж непогано, а його деякі звички мене дратують. Я винна, що не маю на очах рожевих окулярів, що мені не сімнадцять років, що позаду довгий шлейф із помилок, які неможливо виправити, а можна тільки забути, не вибачаючи собі, і жити далі, наче у минулому все це відбувалося не з тобою. Та можливо, що кохання буває і таким: вимогливим, тверезим, спокійним, упевненим, але глибоким. Хіба я знаю напевно, які пристрасті вирують у ньому? Виявляється, сумніви можуть бути навіть у таких розумниць, як я...

Після випадково підслуханої розмови на якусь мить, тільки на якусь мить, він став мені неприємним, зникло відчуття надійного тилу, тієї кам'яної стіни, за якою прагне перебувати будь-яка нормальна жінка, одна або з дітьми. Спочатку я навіть дорікала собі, що підслухала ту злочасну розмову по телефону.

Дзвонив його найкращий друг Георгій, парубок тридцяти п'яти років, з легкою сивиною в коротко стриженому волоссі, який і дотепер не зумів скласти собі адекватної ціни та за психологічним розвитком ледь дотягував до старшого підліткового віку. Він мені не сподобався з першого погляду, коли Сергій нас познайомив: нахабний масний погляд, що одразу роздягає тебе, зневажлива усмішечка й усі жарти нижче пояса – інших він не знає, інші йому нецікаві. На моє здивоване питання, що може бути спільного в мого Сергія з таким неприємним типом, почула відповідь: це – друг дитинства, мовляв, зростали в одному підворітті, і відмовитися від спілкування з ним немає ніякої можливості, інакше його можуть неправильно зрозуміти та образитися, а це порушення кодексу справжньої чоловічої дружби. Не уявляю собі нормального чоловіка, який «ображається». На додаток я прослухала повний курс лекцій про чоловічі взаємини, які кардинально відрізняються від жіночих. І це треба враховувати, і з цим треба змиритися, будуючи гармонійний фундамент майбутнього сімейного життя.

Але ж люди не змінюються! І я уявила, як цей друг дитинства, старший за мого Сергія на п'ять років, дає йому потиличників, брудно підсміюючись, навчає поганих слів, говорить упевнено та зухвало, а маленький худенький хлопчик Сергійко розмазує по обличчю гіркі сльози, бачить катастрофу дитячих ідеалів, але не в змозі покинути «друга дитинства». Та не всі ідеали загинули, тому ми з Сергієм разом.

Я ще була у ванній кімнаті, натиралася новою чудодійною олією з бентежним ароматом, коли почула голос Сергія, він говорив по телефону:

– То ти хочеш обламати свою Жабку? З гачка кортить зірватися? Ну ти даєш! Ти так і скажеш їй? «Вагітною бути не обов'язково»? Ну, ти герой! У мене б язик не повернувся. Молоток! Ти дійсно вважаєш, що зараз аборт – єдиний вихід?

Мене ледве не знудило від його слів.

«Жабка» – безневинне створіння з блакитними очима-тарілочками, які, майже не мигаючи, заглядають Георгію до рота, яку б вульгарність він не базикав, з ніжками-зубочистками, готовими йти за коханим хоч на край світу, аби тільки той не забув покликати. Одягнена начебто й по моді, але так безбарвно, а на додачу ще й ріденьке, неясного кольору волосся до плечей. Я розуміла, що шансів знайти щось цікавіше й краще за Гошу в неї не було. Вісімнадцять років – її останній козир. Тільки такий «дитячий садок» і міг закохатися в лисіючого

егоїста, погодившись на інтим у надії на заміжжя.

Тепер вам зрозуміло, чому від підслуханої розмови мене ледь не знудило? Я вийшла з ванної кімнати злою розчарованою фурією, в мені все клекотало, але зовні... Розумна жінка вміє приховати свої почуття. Сергій схопив мене в оберемок, як букет квітів. Він не здогадувався, що це букет троянд із необірваними шипами, які можуть уколоти раптово й дуже боляче.

– Іди в душ, – проворкувала я, милуючись наостанок його накачаним оголеним торсом: обличчям мій коханець зовсім не примітний, яким і має бути справжній чоловік, але тіло йому вистругав грек Фідій, та ще й дуже старанно, не інакше, – все пропорційне, все прекрасне, навіть ноги, що в чоловіків не часто зустрічається. Пройдіться влітку по пляжу й переконаєтеся, яка це гірка правда для всього чоловічого роду – їхні ноги геть недосконалі, (тому вони так люблять обговорювати та критикувати наші).

Кращий друг Георгія зник у ванній, з передчуттям ночі кохання, а я швидко одяглася, і вхідні двері м'яко і тихенько зачинилися за мною, як у казці, навіть не зажадавши змащення петель олією. В ліфті я відключила мобільник. Будь-яка розмова викликала б тільки новий приступ нудоти, я вже себе знаю. Треба перечекати.

На свіжому повітрі полегшало. Я не стала брати таксі, а пішла у бік метро. Ще не було десятої години вечора, з нічного неба щедро сипалися на голови нечисленних перехожих сніжинки, безвітряно. Як говорила колись моя покійна бабуся – жити б і радіти. Жити-то я жила, а от радіти...

У незрозумілому настрої я повернулася додому, заварила зеленого чаю з бергамотом, помилувалася на пляшку вина, але поклала собі не відкорковувати: наодинці п'ють тільки алкоголіки. Випити, щоправда, хотілося. Ні, краще в ліжечко – й читати, поки сон теплою долонькою не закриє очі. Проходячи повз стаціонарний телефон, висмикнула шнур. Замість книги попався якийсь глянець, це навіть краще, під нього швидко засинаєш, а книги різні трапляються, іноді читаю півночі, немає сили відірватися, як наркоманка. Може, гарні книги – теж наркотики?

Але сьогодні глянець читати не довелося. Відчула, як з моїх очей потекли сльози, я стала їх легенько промокати краечком простирадла, невидима помпа справно

подавала цю солону рідину з глибин моєї душі. Невже я оплакувала бідну Жабку з її ще не народженою, але вже нікому не потрібною дитиною? Чи Сергія, що стоїть посеред кімнати зі своїм фідієвим торсом, обмотаними махровим рушником стегнами, та не розуміє, куди я раптово випарувалася? Чи свої два роки, витрачені даремно, не з тією людиною, що мені потрібна?

2

Сергій матеріалізувався через три дні. Саме стільки часу йому вистачило, щоб з'явитися переді мною та не зганьбити свого чоловічого гонору. Він чекав на виході з офісу, була обідня перерва, і я поспішала у найближчу кав'ярню випити чашечку кави та вкинути до рота якого-небудь салатику, перші й другі страви там готували огидно.

Мій любий друг, а точніше, бойфренд, виловив мене з метушливої юрби співробітниць, міцно взяв під руку – і ми попрямували до його машини, що зручно була припарковано поруч. Він навіть не привітався! Я теж мовчала.

Встромивши ключ у запалювання, коханець трагічно вимовив:

– Мені треба з тобою поговорити.

– А мені пообідати, – «безтурботно» озвалася я, озброївшись вірним захистом – святою наївністю.

– Одне іншому не заважає, – з гідністю проговорив Сергій, і ми в гробовому мовчанні виїхали на магістраль. Щедра людина, він серед білого дня повіз мене в ресторан, щоб показати, який скарб у його особі я можу втратити, якщо буду поводитися незрозуміло і легковажно.

Не встигла я сісти за столик, як Сергій, намагаючись додати своєму голосу награної легкості та безтурботності, сказав:

– І що я знову не так зробив? Чим викликав невдоволення Вашої Величності? Що ти своєю втечею хотіла мені довести?

- Правду сказати чи збрехати? – випадково в риму запитала я.

З професійною усмішкою на обличчі до нас підійшов привітний офіціант, і розмова перервалася.

- Що замовлятимете?

Я обернулася до Сергія, який запитально дивився на мене: ситуація набувала комічного забарвлення – під стукіт столових приборів ми будемо з'ясовувати наші відносини. Втім, сам винуватий, міг би заіхати за мною й після роботи.

- Мені салату, кави і якнайшвидше. Якщо є який-небудь супчик, тільки щоб не чекати, то можна і його.

Я дивилася на Сергія, але раптом офіціант з розумінням кивнув, він немов щось згадав і втік.

- Ти так поспішаєш? – насмішкувато запитав мій вірний друг і поблажливим тоном додав:

- Я тобі тисячу разів пропонував перейти працювати до мене, але ти не хочеш. Були б разом і зараз би нікуди не поспішали.

- І ти був би моїм начальником, а я – молодшим помічником старшого натирача підлоги та за сумісництвом – коханкою? Чудова перспектива! Навіщо ти знову про це почав розмову? Адже ти прекрасно знаєш, що в мене інший профіль освіти. Перебирати папірці я не збираюся навіть у такого коханого і турботливого шефа, як ти!

І чого це я розлютилася, навіщо ця дурнувата тирада? Негайно заспокойся! Під час вживання їжі треба бути в доброму гуморі, мені гастрит не потрібний, і моему коханому – теж.

Сергій почав пильно мене розглядати, немов дивуючись, що він знайшов у цій негідниці, тобто в мені.

Дзенькаючи тарілками, офіціант почав сервірувати стіл: перше, що димиться, друге, – і тут до мене дійшло, що Сергій зробив замовлення заздалегідь. Він турботлива і далекоглядна людина! А я?

Я з апетитом накинулася на свою улюблену солянку, тут її готують неперевершено, навіть у мене так не виходить.

– Приемного апетиту, – разом з офіціантом побажав мені Сергій і теж запрацював ложкою.

Тільки коли ми узялися до десерту, він запитав:

– Чому ти втекла?

– Мене почало нудити, – я підняла голову й уперше за обідню перерву подивилася йому просто в очі. Він захотів щось сказати, але я продовжила:

– Мене почало нудити від твоєї розмови з Георгієм. Я втекла від сварки, від злих слів, через які шкодуватиму...

Чоловік перестав жувати й напружено завмер, може, до нього почало потихеньку доходити?

– Я не підслуховувала, я випадково почула кілька слів. Точніше, кілька речень, і цього мені вистачило. – Я хвильку помовчала, а то ще б розревілася, як остання дурепа. – Ти... ти говорив не як чоловік.

– Не як чоловік? – жорстко запитав Сергій.

– Невже ти не розумієш, який брудний негідник Георгій?! Якщо ти його друг, то зобов'язаний говорити правду, це головний привілей справжніх друзів! Чому ти йому не сказав, що кидають своїх дітей тільки негідники, а змушують своїх подружок робити аборти – тільки мерзотники?

– Я не очікував, що у твоєму лексиконі є такі слова...

– У моєму лексиконі є різні слова. Якщо Георгій така мерзота, а ти його друг, то який тоді ти, Сергійку? Як я можу довіряти тобі, любити тебе? Яка між вами різниця?

– Ти нічого не знаєш, а вже зробила свої власні висновки. Там зовсім інша ситуація. Георгій її відразу попередив заздалегідь, що одруження в його плани не входить.

– Георгій її заздалегідь попередив? Тоді він ще більша мерзота, ніж я вважала.

– А я вважаю, що він зробив правильно. Жабка сама вішалася йому на шию. Який справжній мужик буде одружуватися без любові? До того ж, після двох невдалих шлюбів у його віці йому цього не треба, йому і так добре.

– Я все зрозуміла. Жабка – ідіотка, що зв'язалася з такою нікчемою. Але тоді і я – теж така сама ідіотка!

– Ти не ідіотка, – урочисто заперечив мій турботливий друг. – Я тебе кохаю, і ти це прекрасно знаєш. Хіба я тобі дав хоч один привід у цьому сумніватися?

Він замовк, милуючись своєю прекрасною душею й пишаючись своєю щирою великодушністю.

Я подивилась на руку, годинник показував за чверть другу. Треба було зобразити поспіх, начебто мій шеф терпіти не може запізнь. Начебто він так вилає при всіх, що краще б оштрафував з люб'язною усмішкою, як це практикується в інших фірмах. Така версія мені дуже подобається й підходить зараз якнайкраще.

У гардеробній, допомагаючи мені надягти дублянку, Сергій завмер на мить і пригорнув мене до себе так сильно, що я відчула, як б'ється його серце.

– Усе гаразд? – прошепотів він мені на вухо.

– Це у тебе все добре, а в мене не дуже, – і це була чистісінька правда.

За дві хвилини до кінця перерви ми підкотили до під'їзду, Сергій розчахнув переді мною дверцята, що він робить тільки в особливих випадках, прощаючись, пригорнув мої долоні до своїх щік, був ніжний та уважний. І збоку наші відносини виглядали так: пощастило бабі з мужиком, а вона ще й вередує.

3

«А вона ще й вередує»... Що я могла поробити, якщо мені вже три ночі підряд сниться той кошмарний сон, що снівся п'ять років тому, та зробив перерву заради моїх нервів, які геть розхиталися, а тепер знову змушуючи згадати про те, що я з величезним зусиллям викреслила з пам'яті й переконала себе, що того жаху зі мною ніколи-ніколи не було.

Я перебуваю в якійсь нереально стерильній клініці, сиджу на білосніжних простирадлах у чорному оксамитовому платті з глибоким декольте. В палату входить жінка-лікар з лиховісним обличчям і простягає мені білу весільну сукню, тоном, що не припускає заперечень, наказує перевдягтися. Я слухняно підхоплююся з ліжка та із жахом бачу, як величезна червона пляма розтікається по простирадлу, краплі густої багряної рідини починають стікати на підлогу.

– Вам необхідна термінова операція, – повільно й спокійно виголошує кожне слово лікарка, але її слова набувають такого лиховісного змісту, як це буває тільки уві сні. Я вжахуюся й намагаюсь вирватися з її рук. Вони перетворюються на залізні обручі, з останніх сил я відштовхую її й бачу: у неї замість очей – порожні очниці! Мені треба рятуватися! Я хочу бігти до дверей палати. Але не можу: ноги налиті свинцевою вагою, я їх ледве пересуваю, а лиховісна жінка неминуче наближається до мене, вимахуючи скальпелем.

Цієї ночі я також прокинулася в холодному поту й пошкодувала, що одна в квартирі. Засвітила нічник та довго лежала без сну, поки не відновився пульс. Зате саме тоді я зрозуміла, що треба неодмінно зробити, і навіть поява Сергія не порушить моїх планів.

До кінця робочого дня я йому подзвонила й защебетала, чи занявкала, чи заспівала соловейком – словом, стала видавати не зовсім властиві мені звуки:

- У мене не вийде зустрітися з тобою сьогодні... Шеф завалив роботою, мушу затриматися в офісі, та ще й додому дещо прихопити. Ти не дуже засмучений, правда?

- Трохи засмучений, - непевно відповів Сергій, - але от у чому справа: я сам збирався тобі подзвонити, ти мене випередила. Сьогодні ввечері я лечу у відрядження в Емірати, у наших партнерів проблеми, й нікому іншому я не можу делегувати цю поїздку. Боюся, що кількома днями не обійдеться.

- Щасливчик, - з легкою заздрістю вирвалося в мене, - там літо.

- Розгрібай свої справи, бери відпустку на тиждень і прилітай. Хочеш, я оплачу тобі дорогу?

- Ні, не треба, - великодушно відмовилася - у мої плани не входили Емірати, я вже давно намітила для себе інший відпочинок. Але було приємно, що Сергій намагається бути на висоті, мої уроки не проходять даром. - Добре, щасливої дороги, і чекаю смс-ки про вдале приземлення, ненавиджу літаки!

- Усе буде добре, я подзвоню, а ти не нудьгуй, домо- вилися?

- Любий, нудьгувати для мене - недозволенна розкіш! Але я буду тебе чекати, обливаючись уночі слізьми й дивлячись цілодобово у вікно.

Мій хлопчик ображено замовк.

- О котрій у тебе літак?

- О десятій вечора.

- Чудово, я приїду провести. Не прощаюся.

Я відключила телефон, не давши Сергію можливості відповісти. І відразу ж набрала номер Жабки, вірніше, перукарні, де та працює.

- Скажіть, Жанна зараз на зміні? Покличте її, будь ласка.

Чекати довелося досить довго, поки в трубці почувся ніжний дівочий голосок.

– Жанно, це Ліза.

– Добрий вечір, Лізочко. А в мене все розписано до кінця зміни, що ж ти задалегідь не попередила? – обрушилась на мене Жанночка, не даючи вставити ані слова.

– Я підйду до тебе наприкінці зміни, ти не проти?

– Ну, підійди, – голос став невпевненим, – якщо тільки заплести...

– Тільки заплести! – мені стало смішно: у Жабки з'явився дуже утилітарний підхід до власної персони.

Але о пів на восьму я вийшла з офісу й пішла у бік перукарні. Вологий крижаний вітер пронизував до кісток через мою тоненьку дублянку, незважаючи на плюсову температуру. Сніг танув і мокрою рідиною відбивався у світлі ліхтарів та машин, змішуючись із бризками з-під коліс. Мимоволі закралася легкодуха думка про Емірати. Я йшла, машинально розглядаючи вітрини магазинів та обличчя перехожих. Усі нормальні люди намагалися якнайшвидше покинути вулицю й опинитися в теплі, деякі нагадували німе кіно із рвучкою плівкою. Мої ноги в чоботах поступово наповнювалися вологою, я пошкодувала, що не взула старі надійні черевики, знала ж, що буде відлига, Гідрометцентр попередив.

Замерзла, але, сповнена ентузіазму втілити свій план в дію, я ввалилася до перукарні. Жанна пританцьовувала на своїх ніжках-сірничках біля останньої клієнтки. Дама бальзаківського віку ревниво стежила за роботою в дзеркалі, пика в неї була напружена й незадоволена. Я її добре розуміла: коли маєш таке обличчя, навіть найкрасивіша зачіска неспроможна що-небудь поліпшити. А те, що Жабка була віртуозом своєї справи, я знала достеменно. З будь-якого волосся вона творила чудеса, це в моїх очах компенсувало і її жаб'ячі оченятка, і блякле личко, і дурнувату наївність.

Простягнувши Жабці гроші, немов милостиню, а не оплату праці, дама накинула сріблисту норкову шубу майже до п'ят – і статечно впливла з перукарні до машини з особистим шофером, що під'їхала до самого ганку. Ми з Жабкою тільки глибоко зітхнули: немає правди на світі!

- Сідай! – дівчина кивнула у бік крісла.

- Ні, краще швиденько збирайся, посидимо де-небудь, мені треба з тобою поговорити.

Жанна обдарувала мене таким поглядом, що я мимоволі розсміялася.

- Посидимо? Я не можу... Георгій скоро повинен під'їхати, говори тут.

- Тут не та обстановка, мені потрібна конфіденційність.

- А як же Георгій?

- Він уже великий хлопчик, знайде тебе он у тій кав'ярні навпроти.

- А раптом він образиться?

- Якщо він образиться, то значить – він заплішений дурень. А навіщо тобі заплішений дурень? – насправді мені хотілося сказати дещо інше, але кривдити Жабку перед важливою розмовою не можна, – зателефонуй йому, й пішли.

У кав'ярні Жанна сиділа, як на голках, постійно витріщалася у вікно й навідріз відмовилася хоч щось замовити: раптом Георгій образиться, що вона тут бенкетує без нього. Він сьогодні сам призначив їй побачення – сам! І Жабка очікувала від нього рішучого чоловічого вчинку.

Я не спізналася, а це головне, мій моторошний сон зіграв свою роль. Баритися було не можна, у будь-яку хвилину міг з'явитися «кращий друг дитинства» мого Сергія й усе зіпсувати.

- Ледве не забула, дай мені номер свого мобільного, а то так незручно дзвонити тобі на роботу.

Жабка з готовністю продиктувала цифри, я, немов перевіряючи правильність номера, набрала їх на своєму мобільному. Заграв марш Мендельсона, дівчина радісно відбила, музика була співзвучна її надіям. А я заспокоїлася – тепер і вона

зможе за необхідності зі мною зв'язатися.

– Жанночко, – м'яко почала я, – мені зовсім випадково стали відомі деякі подробиці твоїх стосунків з Георгієм. Повір мені, зовсім випадково.

Жанка підняла на мене стривожений погляд і почервоніла. Бідолашна! Вона ще здатна червоніти, спілкуючись із паскудником і негідником, вірніше, не спілкуючись, а ділячи з ним ложе.

– Це правда, що ти чекаєш дитину?

– Поки про це знає тільки Георгій, – непевно вимовила Жанна й довгим важким поглядом встромила в мене: як я посміла торкнутися настільки інтимного в її житті!

– Як бачиш, не тільки Георгій. Невже ти не знала, що чоловіки ще більші пліткарі, ніж ми? Я в цьому ще у школі переконалася, а в інституті й поготів.

– Ти мене запросила, щоб...

Я не дала їй домовити:

– Ні, не щоб! Я хочу тебе попросити: не слухайся Георгія! Чуєш? Йому не потрібна дитина, але це його проблема.

– З чого ти це взяла? Ми любимо одне одного...

– Правда? Тоді я рада це чути! Давай поспоримо на шоколадку, що Георгій запропонує зробити аборт. Не будь дурною, не погоджуйся, не вір йому.

– А чому я маю довіряти тобі?

– Тому що я старша й тому втричі розумніша. А по-друге, я добре знаю Георгія. Якщо я помиляюся, подзвони мені завтра зранку і скажи, що я інтриганка й дурепа в квадраті. Домовилися?

- Домовилися, – луною повторила Жанка.

- І про що це ви домовилися? – пролунав веселий голос Георгія. – Лізочко, я не очікував тебе сьогодні побачити!

Граючи галантного кавалера, він заслинив мою руку й зухвало затримав у своїх долонях, це був такий напівінтимний жест.

- Ти на колесах?

- Зрозуміло! Циган без коня не циган! – Георгій весело підморгнув Жанночці. – Карета подана! Столик замовлений. Ти теж можеш до нас приєднатися, – із широким купецьким жестом він повернувся до мене.

- Не можу, мені треба до аеропорту – провести Сергійка. Підвезеш? – глумливо запитала я, щоб йому незручно було відмовити.

- Жанно, підвеземо Лізочку? – грайливо звернувся той до дівчини, зображуючи безтурботність. – Поїхали!

От і добре, не треба шукати таксі, телефонувати, чекати. Дозволю «кращому другові» виявити свою «широку натуру», у вологих чоботах не дуже цікаво гуляти по вулицях.

Уже сидячи за кермом, Георгій звернувся до Жабки:

- Так про що ви з Лізочкою домовилися?

- У нас чисто діловий договір. Але якщо розпирає цікавість, довідайся: я хочу перефарбувати волосся. Тільки не говори про це Сергію, хочу зробити сюрприз.

Ми з Жанкою вмостилися на задньому сидінні, я непомітно взяла її руку й потисла, скріплюючи наш договір. Через кілька секунд її рука у відповідь стисла мою.

З аеропорту я повернулася після одинадцятої. Георгій підвіз мене до аеропорту, по-хамському навіть не вийшов з машини й, помахавши ручкою, відразу покотив з Жабкою до свого замовленого столика.

Змерзла та втомлена, я стала під душ і з півгодини грілася в ласкавих гарячих струменях. Я була незадоволена собою – гірший вид невдоволення. Адже я збиралася попрощатися із Сергієм не на час його відрядження, а назавжди... Виявляється, не так-то легко покинути чоловіка, з яким зустрічалася цілих два роки. Слова прощання вертілися на язиці постійно, але щось зупиняло. Може, те, як щиро, по-дитячому зрадив Сергій, здаля запримітивши мене, як кинувся назустріч, як помітив мій поганий настрій і не сказав нічого, а тримав мою руку й мовчав. А може, це переміг поклик тіла, ми стали вже «єдиною плоттю»? Невидимі, прозорі ниті вже обмотали нас разом у єдиний кокон, і будь-яке роз'єднання завдасть болю обом, по-іншому не буває.

Я не очікувала від себе такої малодушності! Чи я пожаліла не його, а себе?

Наступного дня, на роботі, я почувалась не у своїй тарілці. Шеф, як завжди, помітив мій настрій і покликав у свій кабінет поговорити.

До речі, про шефа. Створений мною міф про лютого трударя-самодура працював надійним щитом від зазіхань Сергійка на весь мій вільний час. Адже я все ж таки кішка, яка іноді любить побути на самоті або у компанії подруг. А з Костем у нас стосунки склалися ще в інституті, чисто дружні – він прекрасний сім'янин, і в нього росте трое чудесних хлопчиків. Дружина, хоч і домогосподарка з породи квочок, але жінка гарна. На свята вона створює такі кулінарні шедеври, що пальчики оближеш! Кость у таких випадках, щоб ми не вмирили від заздрості, говорить:

– Ви вважаєте, я таке їм щодня? Помиляєтеся! Мене годують несмачною й корисною їжею, і моїх синів так само!

Кость щільніше зачинив двері – у його секретарки гарний, ледь не абсолютний музичний слух та довгий язик – і простягнув мені філіжанку кави.

- Що трапилося? Ти засмучена?

- Ні, я не засмучена, я не знаю, як краще розстатися із Сергієм. Я в ньому розчарувалася...

- Що ж він, негідний, наробив? Висікти його мало! - Кость почав жартувати.

- Навіщо бити? Краще кинути й забути, як страшний сон. Я втомилася його постійно ліпити, виховувати. Він залишається дрімучим. Чи варто витратити свій час, своє життя на стосунки без майбутнього?

- Твій максималізм зіграє з тобою поганий жарт - залишишся в результаті старою буркотухою, самотньою буркотухою! Лізо, таких чоловіків, що ти собі нафантазувала, у природі не існує. Сергій - нормальний мужик, коригуванню піддається, обстругаєш потихеньку, і все владнається. Мене ж жінка обстругала, обпатрала, пам'ятаєш, яким я орлом був? - жартує, втішає...

- Мені іноді здається, що нас нічого не об'єднує, майже нічого спільного. Ми любимо різні книги, різні фільми, різних людей, хіба що відпочивати любимо однаково, ледарюючи й грючись на пісочку біля моря. Костю, що мені робити?

- Візьми тиждень відпустки, я його тобі оплачу, і поїдь куди-небудь відпочити.

- У грудні? Костю, незабаром Різдво, от і полінуєшся.

- Різдво - то свято, який там відпочинок, а тобі треба отямитися, не ображайся - отямитися, подумати, набратися нових вражень. Я ще минулого тижня помітив, що вигляд у тебе поганенький, але делікатність не дозволяла втручатися. А сьогодні ці чорні кола біля очей змусили про етикет забути.

Я підійшла до дзеркала й стала себе розглядати. Кость фарби не згущував: на мене дивилась нещасна сорокалітня жіночка. Мимовільні сльози навернулися на очі.

- Я вчора промочила ноги...

- Лізо, це не ноги, це дещо серйозніше.

Кость підійшов до мене майже впритул, його співчутливий погляд був щирим, занепокоєним.

– У дзеркалі ти вже кілька днів бачиш портрет нещасної жінки. І не важливо – твоєї підсвідомості не важливо, навігадувала ти свої нещастя або все справді так погано, твій настрій тебе гризе й спотворює.

Відчувши свій менторський тон, шеф замовк, втомлено плюхнувся в крісло і заговорив м'яко, як із маленькою дитиною:

– Торік ми з дружиною побували взимку в одному милому пансіонаті, в горах. Пам'ятаєш, наприкінці листопада, ще й тиждень грудня прихопили? Обстановка чудова, від краси природи голова обертом! Поїдь! Я зараз подзвоню туди, забронюю місце та zarazом замовлю тобі й квитки.

Так мій любий шеф підтвердив, що він – справжній друг і золота людина.

– Спасибі тобі, напевно, ти правий, і мені варто поїхати. У гори – це чудово, ніколи не була в горах узимку.

– От і правильно! – зрадів Кость. – Повчишся на лижах кататися. Ти на лижах стояти хоч умієш?

– У дитинстві по лижні непогано їздила, по прокладеній та накатаній.

– То й з гори навчишся з'їжджати, тільки тренера слухайся й не ризикуй: ти мені жива й неполамана потрібна. Такі працівники, як ти, на вагу золота.

– Такі начальники, як ти, теж на вагу... тільки не знаю, якого коштовного металу, – видавила я із себе й поспішила до робочого столу: підтягти роботу, щоб провести зненацька упалу мені на голову відпустку зі спокійною совістю.

На комп'ютері мене чекало повідомлення від Сергія, приземлився він добре, спека, роботи – море. А наприкінці він дописав: «Учора мені здалося, що ти сама не своя. Щось трапилося, про що ти поки не можеш розповісти?»

Мої уроки не проходять даром і мій хлопчик вчиться бути делікатним, спостережливим і чуйним. Я швиденько надрукувала відповідь: «Усе гаразд. Я трохи застудилася. Вчора промочила ноги. Я була сама своя, тобі здалося».

Потім я відкрила щотижневик і почала чесно розподіляти завдання між співробітниками, робота це відповідальна й дуже марудна, але необхідна. Нічого, не перепрацюють! Курити й по магазинах бігати час знаходять. Задзвенів мобільний. От не люблю, коли мене від роботи відривають!

Я глянула на дисплей – телефонувала Жабка, довелося відповісти.

– Лізо, здрастуй, це я, Жанна.

– Я побачила, що це ти, Жанно. Щось трапилось?

– Так, – у телефоні схлипнула дівчина, – усе ще гірше, аніж ти говорила. Я не знаю, що мені тепер робити! – із трубки почулися несамовиті ридання. Я дала мобільці можливість виплакати, продовжуючи вивчати щотижневик. Нарешті вона заспокоїлася.

– Ти хочеш, щоб я порадила тобі, що робити?

– Та-а-а-к!

– Жанночко, у мене зараз на роботі завал. Поради давати немає часу. Але добре, разом подумаємо, що тобі робити. Ти можеш приїхати до мене додому? Після зміни? Чудово, записуй адресу. Я тебе чекатиму.

Телефон проняквав крізь сльози якісь подяки й відключився. Я полегшено зітхнула та поринула в роботу.

А після обідньої перерви до мене підійшов сяючий Кость і вручив квитки. Завтра ранком поїзд помчить мене в щасливе ледаче життя, яке позбавить від чорних кіл навколо очей. А головне, усі мої проблеми зникнуть самі собою, як тільки я вдихну цілющого гірського повітря. Костю, яким же наївним ти іноді буваєш!

Жабка потягувала з трубочки молочний коктейль – я їй спеціально свій улюблений приготувала з ананасом та суницею – дитині необхідні вітаміни й кальцій. Одягнена вона була в салонну уніформу, вірніше, як у перукарні заведено одягатися: міні-спідниця й блузка з величезним декольте, на шиї й зап'ястках по кілька масивних, обов'язково золотих, ланцюгів. На її кволому тільці це виглядало комічно, а на деяких майстринях, особливо кому за сорок п'ять і в кого всі ноги пориті синіми прожилками вен, такий одяг набував трагічного вигляду. Я вже не говорю про бойове розфарбування облич у кращих традиціях жінок африканських племен. У салоні всі стіни були завішані величезними дзеркалами, але перукарки бачили в них тільки своїх вимогливих клієнток, не інакше. А може, їх підводила цілковита відсутність почуття прекрасного, але тоді чому вони створювали такі чудові зачіски іншим? Для мене це завжди було загадкою.

Я немов уперше побачила Жабку так близько, і вона справила на мене досить приємне враження, щоправда, може бути, це ореол материнства згладив карикатурність рис і додав внутрішнього світла й м'якості.

Допивши коктейль, Жанна полізла у свій модний наплічник і вийняла шоколадку:

– Учора ти мала рацію на сто відсотків, – її голос затремтів, а очі наповнилися слізьми.

– Мені дуже шкода, що так сталося, – я підсіла до дурненької й витерла серветкою рясні сльози. – Я тебе дуже прошу: припини плакати. Дитина страждає, коли ти плачеш. Звикай думати про маленьку чудову істоту, яку народити можеш тільки ти – і жодна інша жінка у світі.

– Лізочко, я ще не знаю, чи варто залишати дитину, чи ні... А ти говориш про це, як про справу вирішену, – у голосі Жанки пролунали незадоволені нотки.

У ній заговорив природний егоїзм, ще б пак: дитина – не тільки маса турбот і матеріальних витрат. Дитя безповоротно і назавжди змінює життя жінки та чоловіка, якщо вони порядні відповідальні люди. Але Георгій не з привілейованого стану турботливих тат, він із численного ордену пропадащих

негідників. І тільки така дурненька, як Жанна, могла мати з ним близькі стосунки. До пологового будинку вона йтиме сама, якщо вистачить любові: любові до ще не народженої дитини. У чому я поки не певна.

– Ти прийшла, щоб віддати мені шоколадку? – Як я не намагалася, глузування все-таки пролунало, як помста за її нерішучість. – Невже ти ще вагаєшся: народжувати чи ні?

– Георгій сказав, що покине мене, якщо я не зроблю аборт. А якщо погоджуся, то оплатить і операцію, і подарує що-небудь коштовне. Обіцяв, що ми поїдемо до Туреччини. Після всього...

– Твій коханець залишить тебе скоріше, якщо послухаєш його та уб'єш свою дитину, мужики не вибачають жінкам, які вбивають зачатих від них дітей, – я озброїлась гострим скальпелем і, як хірург, твердо й рішуче почала різати по живому, відтинаючи підле й боягузливе.

Я прагла відстояти життя ще не народженого маляти. Навіщо? Яке мені діло до «кращого друга» Георгія й цієї безглуздої дівичі, обвішаної золотими ланцюгами, що не думає над якою страшною прірвою вона зараз балансує? Невже в мене мало своїх проблем? Чому я відчуваю себе співучасницею чужого злочину? От як небезпечно підслуховувати чужі телефонні розмови!

Жанночка налила собі ще коктейлю, немов бажаючи зробити паузу в розмові. Це я її попередила, що всі розмови – після вечері, виразка шлунка нікому не потрібна, тим більше мені. Їжу треба споживати в гарному настрої, споглядаючи картини природи або слухаючи класичну музику. Я прекрасний теоретик здорового способу життя, а от практик з мене нікудишній.

Я пройшла до кімнати й почала збирати речі в поїздку, найнеобхідніше. Відкрила шафу, глянула на її вміст і задумалася. Але ненадовго. У рюкзак влізли джинси, спортивний костюм, піжама, кілька футболок, светр, косметичка... Місце ще залишалось, я випросталася й побачила в дверях Жабку, яка здивовано спостерігала за моїми маніпуляціями:

– Ти кудись ідеш? – розчаровано запитала вона. – Надовго?

– У відрядження, – відказала я, застібаючи блискавку на рюкзаку, – вранці поїзд.

Навіщо збрехала? А втім, правильно зробила, Жанці ні до чого знати, куди й навіщо я іду. Слушно якийсь мудрець написав, що ніколи не жалкував, коли промовчав, і тисячу разів жалкував, коли бовкнув зайвого.

Я вказала Жанні місце на дивані, підклала їй під бік диванну подушечку, присіла поруч, піджавши під себе ноги – моя улюблена поза – і запитально глянула на дівчину.

– Лізо, порадь, як мені краще зробити? – Жанна знову перетворилася на жабку з холодним безпристрасним поглядом.

– Ти так довіряєш мені? Добре. Що я тобі б не порадила, та ти зробиш на свій розсуд, так? А з духу протиріччя – як шкідливий підліток, і навпаки.

Жабка з готовністю кивнула, немов погоджуючись зі мною. Дедалі то гірше! Вона ще дурніша, ніж я припускала, але саме з таких бувають найкращі господині та турботливі дружини.

– Можна зробити правильно або як легше. Запам'ятай: як би ти не вчинила цього разу, ти коли-небудь у майбутньому про свій вибір пошкодуєш. Зараз, коли ти носиш його дитину, у тебе в руках всі козирні карти. Варто тобі зробити аборт – і всі твої переваги лопнуть, як мильна бульбашка.

Жанна слухала з такою увагою, що я мимоволі посміх- нулася.

– Георгій не такий уже безсовісний тип. Останні негідники в таких випадках блискавично випаровуються, зникають, а цей навіть витратитися на лікаря пообіцяв, Туреччиною понадив. Це доводить, що якісь уламки порядності в ньому залишилися. У кожній нормальній людині закладений інстинкт продовження роду, правильний природний закон. Звичайно, він зараз може тебе залишити. Але я певна: забере з пологового будинку. Поки ти будеш виношувати дитину, він спокійно все зважить, трусне залишками мізків і зрозуміє, що в його віці давно настав час мати нормальну родину, а про таку дружину, як ти, можна тільки мріяти.

– Ти правда так думаєш? – з надією перебила мене дурненька, погляд її потеплішав.

– Я не пророчиця, може, через дев'ять місяців ти сама не захочеш мати з ним нічого спільного. Життя іноді готує такі сюрпризи! А зараз я б тобі порадила на вихідні з'їздити до батьків і порадувати їх, що вони скоро поміняють свій соціальний статус.

– Батько вб'є мене! – перебила Жанка. – Він не вибачить такої ганьби!

– Це залишиться ганьбою, поки саме ти будеш так вважати. Материнство навіть у диких племенах є подарунком небес. Знала б ти, скільки жінок страждають, що не можуть мати дитину! Лікуються, лежать у лікарнях, платять гроші. А у диких племен дівчині з дитиною легше вийти заміж, вона вже довела свою придатність до материнства. «Батько вб'є» – вигадай що-небудь оригінальніше. Коли я вчилася в інституті, була схожа ситуація. Гірше: коханий зник у невідомому напрямку, а в село дівчина не показувалася. Теж боялася стати жертвою рідного батька. Народила й жила в гуртожитку, ми їй допомагали, чим могли. А якась добра душа не витримала й написала докладний лист її батькам, які навіть не підозрювали, що стали дідусем і бабусею. Вони приїхали в той же день, як отримали та прочитали лист. Дочці навіть не дорікнули, забрали внучку з собою, а юній матері заборонили й думати про заочне відділення, куди вона вже зібралась перевестися, щоб працювати й утримувати свою незаконнонароджену дівчинку. Ця Людка потім зі сміхом розповідала, як мати ранком жене на пасовище корову: в одній руці лозина, а іншою дитячого візочка перед собою штовхає. Село погомонило, та й замовкло. А Наталка вже в перший клас ходить. А найцікавіше, що через три роки рідний батько матеріалізувався й одружився. Напевно, по ідальнях та кабаках набридло харчуватися.

– Прямо казка...

– Чиста правда. Ризикни, якщо любиш Георгія.

– Я не знаю... Якби знати напевно, що так буде... Але батько, – він у мене такий строгий. Я не переживу його гніву...

– Тоді слухай ще одну історію з життя моєї одно- класниці.

Я сходила на кухню, швиденько зробила апельсинового фрешу, розлила його в свої улюблені французькі склянки, що падають і не б'ються, як мене запевняв і

широ обманював продавець, і принесла Жанночці на маленькій таці, як у ресторані.

– Спасибі, – нявкнула та і стала пити так швидко, немов знемагала від спраги. Напевно, від моїх байок її постійно кидало в піт, і організм зневоднів, як літом у спеку.

– Добре, слухай. – Я знову вмостилася у своїй улюбленій позі поруч, поставивши тацю зі склянками на журнальний столик.

– У моєї колишньої однокласниці Ради мати українка, а батько – стовідсотковий циган, не табірний, а сучасний, цивілізований. Одягнений завжди чистенько, золотий ланцюг на шиї, обличчя – індійське кіно, типовий індус: яскраві чорні очі, широкий ніс, дуже смаглява шкіра. Ми з ними кілька років на одному майданчику прожили, квартири поруч, стінки тонкі, геть усе прекрасно чути. Знали, що у кожного в борщі кипить. Він був по-східному гостинним, іноді добрим, але запальним і вимогливим. Радка з сестрою Анжелкою одного разу каструлю залишили на столі в кухні й побігли серіал додивлятися по телевізору. Батько прийшов з роботи, помилювався на каструлю та й вилив залишки борщу їм на голови, щоб знали, як від роботи ухилитися. Мене тоді це вразило: мій тато на такі дріб'язки ніколи не звертав уваги, він хапався за серце, тільки коли його єдина дочка приносила за контрольну «четвірку» замість обов'язкової «п'ятірки», саме так він компенсував відсутність сина. Радина сестра Анжелка відчула легке нездужання, коли її коханий благополучно відправився служити до армії. Попереду були одинадцятий клас і праведний гнів люблячого батька. Анжелка довго боялася зізнатися батькам. Справа запахла не тільки вилитим на голову борщем... Першою помітила, що з дочкою не все гаразд, мати. Довідавшись, що та вагітна, а коханий ще ні сном, ні духом про це не здогадується, хитра українка задумалася: що робити? Як від доньчиної голови відвести лихо? І придумала. Приходить батько з роботи – мати «випадково» залишилася в цей день на другу зміну – і бачить, як його улюблена дочка Анжелочка безутішно ридає, уткнувшись в диванну думочку, та й у молодшенької Радочки очі на мокрому місці. Став допитуватися, в чому справа, і крізь сльози почув, що з Анжелкою відбулося страшне нещастя, і вона боїться зізнатися матері. Тільки він, улюблений батько, може її врятувати від маминого гніву. Почувши, що називають «страшним нещастям», Микола циган полегшено зітхнув: він нафантазував у своєму розпаленому мозку картину, набагато жахливішу. Увімкнув телевізор і став чекати повернення дружини з роботи. Не встигла мати переступити поріг, як чоловік повів її в кухню й посадив до столу. «У нас, виходить, от яка справа. Ти

тільки не хвилюйся, дихай спокійно. А може, валер'яночки накапати?» Витримав паузу й відкрив таємницю мадридського двору: «Анжела вагітна. Все! Буде родити, і ніяких заперечень! Я так вирішив! Калічити свою дочку нікому не дозволю, тобі все зрозуміло?» Мати Анжеліна розповідала пізніше, що їй від серця відлягло, від радості сльози на очі виступили... От, Жанночко, що таке правильна тактика! Гордий і гарячий східний чоловік прийняв єдино правильне рішення. А юного ловеласа відпустили на два тижні з армії, зіграли весілля, і Анжелка в січні народила чудового хлопчиська та перейшла у вечірню школу, директриса не захотіла залишити її з нами доучуватися, а дарма. Подумаеш, вагітна школярка, дивина яка... Вона потім приходила до нас у гості з дитинкою у возику, а ми ставали в чергу, щоб потримати на руках її богатиря, навіть хлопці. Ти знаєш, саме тоді я відчула й зрозуміла, що дитина – це не жива лялька, а – радість. І хоча Анжелка скаржилася на хитру свекруху, що зуміла перекласти непомітно на її тендітні плечі всю домашню роботу, юна ненька однаково випромінювала сайво. Знаєш, як її весь клас поважав за мужність і щасливе сімейне життя? І жоден хлопець з класу не дозволив собі навіть натяку на вульгарність, яку оголошувала на весь клас червона від обурення борчиня за високу моральність – наша директорка!

Жабка сумно посміхнулася:

– Усі твої казки зі щасливим кінцем. А в нас у салоні половина – матері-одиначки. Психічки нещасні, вічно всім незадоволені, злі, засмикані.

– Можна подумати, що матері сімейства не засмикані. Так тільки дитина мізки проїдає, а так ще й законний чоловік приєднується. Ти можеш показати хоч одного мужика й сказати – от ідеальний сім'янин? Не людина, не коханець, а саме сім'янин? Я – ні!

Жанка розсудливо промовчала.

– Отож-бо, егоїзм у кожного на першому місці. Усі вони гарні, поки все по-їхньому, а спробуй йому характер показати, відразу свою звірину сутність і виявлять. Твій Георгій у РАГС тобі завітати не запропонував, правда ж? Як говориться, без коментарів.

Я поглянула на годинник: була вже одинадцята вечора, за вікном на дорозі зменшилася кількість машин, стало тихіше.

- Тобі додому далеко? Можеш переночувати в мене, я тобі постелю тут, на дивані. Я однаково іду завтра, можеш у мене тиждень перебути: годуватимеш kota і поливатимеш квіти.

- Правда? - Жанна зраділа. Вона знімала кімнату десь у пригороді, а тут їй до роботи не більше півгодини пішки. З тиждень поживе сама, без двох сусідок у кімнаті.

- Правда-правда, - я сходила в спальню й принесла постільну білизну та запасні ключі. - Тільки невелике прохання: не приводь сюди Георгія. Добре?

- Добре. А де кіт?

- Щодо kota я пожартувала. Хіба я схожа на стару діву з котом на руках і з папугою в клітці? Мені що, нема чим зайнятися? А квіти на кухні й у спальні на підвіконні. Тільки не забувай воду відстоювати.

Я підійшла до книжкової полиці та знайшла стару порвану книгу новел, без початку й кінця, без імені автора. Ще студенткою я купила її на блошиному ринку. Одну історію Жабці треба обов'язково прочитати, усього кілька сторінок.

- А це тобі казочка на ніч.

Дівчина вже вмостилася на дивані. Я включила їй бра.

- Читай.

- А телевізор можна увімкнути?

- А ти бачиш десь телевізор? Старий згорів, а купувати новий - не бачу сенсу.

Хотілося додати: нормальні люди телевізор не дивляться, але я вчасно стрималася.

- Почни з цієї новели.

Жанка, приречено подивившись на мене, втупилася в книгу.

Новела невідомого письменника «Полювання на відьом»

Печеня наповнювала ароматом стару халупу, тоненький струмок пари піднімався вгору й зникав у димарі. За вікном стемніло, і місяць з цікавістю заглядав у маленьке віконце, не закрите віконницями. Гертруда сиділа, бездіяльно поклавши руки на підвіконня, поруч лежав клубок з початою панчохою, але робота не йшла. Світла від вогнища досить, щоб звично вив'язувати петлю за петлю, але жінка перетворилася на очікування та з нетерпінням дивилась на дорогу: чи не з'явиться Гюнтер?

Небо густо проросло зірками, місяць непомітно виповз над дахами, коли пролунали повільні невпевнені кроки, а потім низька кремезна фігура з'явилася поруч із будинком. Чоловік ішов повільно, зігнувшись, немов ніс важку, непосильну ношу.

Серце Гертруди впало: невже й цього разу мрія про маленький чистенький будиночок з червоної цегли, понадивши м'яко пальчиком, зникла? За що доля переслідує їх із чоловіком?

Двері скрипнули, на порозі стояв змарнілий і втомлений Гюнтер, складки від носа до підборіддя поглибилися, під очима залягли чорні кола, можна подумати, що цілий день тяжко працював у каменоломні.

Гертруда піднялася й, запитально дивлячись на чоловіка, що одразу сів до столу, почала розкладати глиняні миски, дістала дві олов'яні ложки, нарізала широкими скибами хліб. Мовчання не порушив навіть аромат печені, щедрими порціями якої жінка прикрасила тарілки. Набожно склавши руки, вона звично забурмотіла вдячну молитву, а Гюнтер з незвичною натугою ледве проговорив «амінь», і це слово далось йому з таким трудом, що голова безсило впала на груди.

- Ти занедужав? - у голосі дружини пролунала турбота.

Чоловік повільно підняв на неї очі з червоними відблисками від вогнища й вичавив із себе:

– Вони ні в чому не зізналися... Кюре був у нестямі від люті... У старого Карла від єдиного дотику палаючого вугілля зупинилося серце, йому дуже пощастило... Ми спочатку думали: він мовчки терпить, а бідолаха впав уперед і більше не ворушився.

– Бідолаха? Не треба було насилати хворобу на нашу корову, нашу єдину годувальницю! – Гертруда звично схлипнула, це стало ритуалом: кому б вона не скаржилася на смерть рогатої улюблениці, обов'язково додавала в голос сльози й витирала краєм фартуха сухі очі, тому що була не із плаксивих. – Їж, а то вичахне.

Гюнтер знехотя взяв важку ложку, незрячим поглядом оглянувши кімнатку: плиту з начищеним до блиску казаном, дерев'яний стіл, відмитий милом і вискоблений ножом до блиску, широке дерев'яне ліжко з купою старих ковдр і подушок зі штопаною-перештопаною білизною – у всьому прихована чистотою вбогість, і ніякої надії попереду.

Подружжя мовчки іло печеню. Гертруді розпирало від цікавості, але вона стримувалася, Гюнтер не любить питань, розсердиться й нічого не розповість, уже такий у її чоловіка характер.

Лежачи в ліжку й загасивши свічку, він нарешті заговорив:

– Стара відьма теж виявилася кволою, чула б ти, як вона кричала, коли їй взули «іспанський чобіток», почала нас проклинати: так, відьма здогадалася, що це ми їх викрили, а потім вивергнула прокльони й на кюре, – чоловік знову надовго змовк.

Гертруда майже задрімала, коли знову зазвучав приглушений голос:

– Молода відьма стала її вмовляти: мамо, не треба, пан кюре ні при чому, – але краще б цього не говорила: кюре так розсердився! Адже вона образила Божого слугу! – чоловік уникав називати сусідів на імена, немов зайвий раз переконуючи себе щодо їхньої причетності до чорної магії. – Стара відьма виявилася дуже впертою, померла не покаючись. Але довше всіх нас намучила молода відьма.

Уявляєш, вона терпіла всі тортури, щось шепочучи собі під ніс. Ми прислухалися: вона посміла читати молитви – небачене блюзнірство! Пан кюре сказав, що не очікував такого підлого лицемірства від цієї зіпсованої особи. Спочатку він дуже ласкаво просив її покаятися, але та лила брехливі сльози й зухвало відповідала, що їй нема у чому каятися. Пан кюре її відразу викрив:

– Так тобі нема у чому каятися? – урочисто проговорив він. – Тільки Господь безгрішний. Навіть у мене – слуги Божого – є гріхи, а тобі нема в чому каятись? Зараз ми тобі освіжимо пам'ять, – і наказав забивати відьмі голки під нігті. Вона верещала від болю, як поросся під ножом м'ясника. Їй дали трохи відпочити, вона підняла мокре від поту обличчя й уп'ялася в мене.

– Сусіде, – прохрипіла вона, – за що ти обмовив нас? Ми ж завжди допомагали вам чим могли! Навіщо ти продав душу дияволу? Через яку користь ти створив це зло? Господи, дай мені сил вибачити цих людей!

Кюре невдоволено похитав головою, і допит продовжили. Вона упиралася до самого вечора: ні вода, якою її накачували, ні розпечене залізо, ні вирвані нігті не змусили її зізнатися. Мені ніколи не було так страшно, як сьогодні. А коли з неї зірвали одяг, щоб у діжці з водою перевірити – втопиться вона, чи диявол її врятує, ми з кюре побачили, що вона чекає дитину.

– Безгрішна, від кого ж ти понесла? Уже рік, як твій чоловік помер? – зацікавлено запитав кюре, але відьма зухвало мовчала. Ох, і намучилися ми з нею, вона виявилася живучою, як кішка. Наприкінці від будь-якої дурниці зомлівала, але так і не покалася!

– Її відпустили? – не витримала Гертруда.

– Ні, у неї почалася кровотеча. Кюре сказав, що вона померла від втрати крові. Тепер ніхто нічого не одержить. Усе залишається її дітям. Кюре запропонував нам стати їхніми опікунами, але я відмовився. Не вистачало бачити щодня її поріддя й згадувати цю мерзенність...

– Це яку таку мерзенність? – зло проговорила дружина.

Зависло мовчання. І тоді Гертруда ні з того ні із сього пригадала:

– Я, коли купую на ринку рибу, то завжди вибираю ту, що ще дихає. Обов'язково буде з ікрою. Жодного разу ще не помилилася. Так і ця відьма, вона тільки тому протрималася цілий день. Милий, ти дарма відмовився від опікунства, переїхали б у їхній будинок, господарство там міцне. Піди завтра до кюре й скажи, що передумав. А я вже подбаю про дітей.

І перед очима Гертруди з'явилися дві маленькі чистенькі дівчинки у мереживних фартушках, козових черевичках. Крихіток у родині обожнювали й наряджали, як могли.

Місяць осудливо похитав головою й укрився за хмарами...

– Гарну казочку ти мені підсунула на ніч, – пролунав незадоволений голос Жабки, – краще телевизор дивитися, чим таке читати.

Я промовчала. Хотілося сказати: думаєш, чому в Європі так мало гарних жінок? Усіх красунь педантично спалювали ще за часів середньовіччя, оголосивши полювання на відьом – усвідомлювали страшну силу краси.

Була вже північ, але сон до нас обох не йшов. Між спальнею й залом у мене немає дверей. Під час ремонту я зробила арковий проріз. Бідне Жабеня вертілося, як карась на сковорідці. Час від часу чувся її важкий подих. Я спитала:

– Не спиш?

– Ні, – з готовністю відгукнулася вона з дивана.

– Знаєш, що відбувається під час абортів?

Дівчина мовчала.

– Лікар ще тільки робить жінці анестезію, а в маляти починає прискорюватися пульс, серденько скажено стукає. Воно відчуває, що над ним нависла смертельна небезпека. Відбудеться щось страшне. А потім... потім маля намагається глибше сховатися від страшних гострих щипців, які починають рвати на частини його беззахисне тільце, його голівку, ручки, ніжки, животик. На

які смертні муки воно приречене, адже знеболювання йому не зробили! А на ранок у світлій чистій палаті прокинеться жінка з порожнім лоном, зі знівченою назавжди душею. Ця жінка вже ніколи не стане колишньою, тінь смерті буде витати за нею до кінця життя.

– А ти, виявляється, дуже жорстока, Лізо... Я й не знала, що ти можеш так ударити.

– Жанно, хіба це я збираюся зробити аборт? І хто з нас двох жорстокий?

У залі на підлогу плюхнулися дві босі стопи й шурхнули швидкі кроки. Дівчина присіла навпочіпки біля моєї подушки й злякано зашепотіла:

– Як ти здогадалася? Це якась містика, так?

– Ніякої містики. Я тебе наскрізь бачу. І дуже жалкую, що не можу нічим допомогти. Іди спати, а то мені тільки не вистачало проспати на поїзд.

Бідолашна безшумно повернулася до зали, заскрипіла диваном, а в мені заскребли кішки в якомусь неіснуючому містичному місці.

6

Мені теж не спалося.

Господи! Ну яке мені діло до Жанки і її ще не народженої дитини? Чому при одній думці про небезпеку, що нависла дамокловим мечем над цим малям, у мене починаються спазми внизу живота? І тоді послужлива пам'ять дістає з далеких відсіків мозку те, що я прагну забути, прагну викреслити зі свого життя, немов цього ніколи й не було, а якщо й було, то не зі мною. І не можу...

Мені й у голову б не прийшло бути відвертою з Жанною. Хіба я можу зізнатися, що була такою ж недосвідченою наївною дитиною, і перше світле почуття захопило мене в рожевий полон? В Олексія я закохалася не по вуха, а набагато вище вух, і втратила елементарну здатність розуміти й спостерігати. Тоді я

уві сні. Цвів бузок, з кожним днем ставало все тепліше, наближалася літня сесія. Я примушувала себе ходити на лекції й готуватися до іспитів, зосередитися на навчанні було майже неможливо, вимагало великого напруження. Гордість не дозволила зізнатися сусідкам у гуртожитку, в яку халепу я потрапила через власну дурість. Хіба тітка не попереджала мене про небезпеки дорослого самотійного життя? Хіба не казала, що дівчина має спочатку тричі подумати, перш ніж стрибати до будь-кого у ліжко?

А фігура по-зрадницькому змінювала форму, і ці природні зміни все важче було маскувати одягом. На щастя, подружки були настільки поглинені своїми проблемами, що нічого не помічали. А може, дійсно ще нічого не вказувало на мій стан...

Наприкінці травня, в суботу, на порозі моєї кімнати раптово з'явився Олекса:

– Ну, ти як тут? – окинув поглядом ледь помітний животик, усміхнувся, – Не передумала?

– Не передумала, – я відвернулася й присіла на ліжко.

– Ну й добре, – байдуже продовжив він, – збирайся. Ми тут з хлопцями пікнічок з шашличками влаштуємо, поїхали, відпочинеш. Досить зубрити, встигнеш ще за книгами насидітися. Не дуйся, краще швиденько збирайся.

Вечоріло, денна спека змінилася приємною прохолодою. Я так йому зраділа, що не помітила його внутрішнього напруження, не дорікнула за таку довгу відсутність. Спробувала натягнути джинси, але вони були вже не просто тісні, вони не сходилися в талії на декілька сантиметрів, не пройде й місяця, як мое маля почне ворушитися. Довелося надягти старе широке плаття, розкльошене від грудей, тітка пошила мені його ще торік, тоді це було ще модно. І знову я не звернула уваги на його пильний холодний погляд удава з тераріуму.

Ми їхали вже з півгодини, промайнули чистенькі приміські села, Олексій звернув з шосе на якусь майже непомітну дорогу до лісу.

– Хіба пікнік не на березі Дніпра? – я вперше після нашої сварки-розриву звернулася до нього з питанням.

– Зараз усе побачиш, – він різко пригальмував біля невеликої галявинки. – Виходь, приїхали.

У лісі швидко темніло. Він розчахнув переді мною дверцята й простягнув руку:

– Вилазь, я ж сказав – приїхали.

Я завмерла від страху, побачивши його злі божевільні очі. Міцно схопивши мене за праву руку, він висмикнув мене з кабіни, я ледь встояла на ногах. Раптово він розвернувся й з усієї сили вдарив мене ногою в живіт добре натренованим спортивним ударом каратиста.

Нелюдський біль накрив мене, на весь ліс пролунав звірячий лемент і переповнив жахом чорні силуети дерев. Невже я здатна так кричати? Чорні дерева почали падати на мене, забракло сил дихати...

Я лежала на землі, не мала сили ворухнутися, але свідомість потихеньку почала до мене повертатися. Нелюд присів біля мене навпочіпки й промимрив плаксивим фальшивим голосом:

– Бачиш, що ти змусила мене зробити? Я тебе стільки разів умовляв по-доброму, але ти не послухалася, – його тон став зміїним. – Думала, обкрутила мене? Не той сценарій! Завжди буде по-моєму, у будь-якому випадку, запам'ятала? Подихай тут, уперта суко!

Через хвилину почувся шум мотора, фари освітили галявину й товсті стовбури дерев, шурхнули по траві шини – і все стихло. Ніч накрила мене.

Опам'яталася я в непроглядній пільмі. Поділ мого світлого плаття був важким і липким. Я спробувала підвестися – по ногах потекли липкі теплі струмки. Закрутилася голова, перед очима замигтіли блискучі кола, довелось трохи перечекати. Нарешті я розгледіла яскраві вогні автостради і з останніх сил пішла туди навпростець. Падала, повзла, знов піднімалася, але настирливо йшла в той бік, де була єдина надія на порятунок мене й мого маляти.

Я непритомніла та знову починала відчувати своє тіло, хапалася руками за галузки дерев і просувалася вперед, до дороги, повільно, але неухильно. Чорне

небо падало на мене й притискало до землі, але я не дозволяла собі й секунди відпочинку, закликаючи останні залишки волі й сил рухатися вперед. Останнє, що я запам'ятала – яскраве світло фар. Вищі сили змилостивилися наді мною: з нічного чергування вертався до міста патруль ДАІ. Двое молодих офіцерів, включивши сирену, на гоночній швидкості доправили мене до лікарні й підняли весь медичний персонал по бойовій тривозі. Ще трохи – і я померла би від втрати крові. Дивні хлопці! У них були гроші, і вони оплатили операцію й наступне лікування.

7

Я ще перебувала у реанімаційному відділенні, коли по обіді у кімнату ввійшли три кремезних хлопці, у двох під білосніжними накидками виглядали мундири офіцерів ДАІ. Високі, красиві, вони затулили своїми широкими плечима вікно, стояли на тлі сонячних променів у ореолі світла, самі, як світлі янголи. Такими я вперше побачила своїх рятівників, Андрія і Кирила. Третім виявився слідчий.

– Лікар сказав, що ти молодець, потихеньку видряпуєшся. Пообіцяв у загальну палату завтра перевести, стане трохи веселіше. А тут сама та сама, нудно ж, – Андрій присів поруч, погладив по руці. – Якщо треба буде щось, ти телефонуй, ось мобільний. Головне – не соромся, треба – то треба. Ти нам тепер, як рідна, не знаю, як це пояснити...

Від його кострубатих, але таких людських слів, у мене на очі навернулись сльози.

– Ми тут свого товариша привели, зі слідчого відділку, ти можеш, якщо є сили, зараз йому все розказати, – приєднався до Андрія Кирило.

Почувши прізвище мого кривдника, рятівники спохмурніли, а слідчий навіть присвиснув. Матеріалізувалося принизливе прислів'я: «Батогом обуха не переб'єш». Допит слідчого мав вигляд дружньої бесіди, наприкінці він невесело сказав:

– Доказів ніяких у нас немає. Усі факти – тільки твої слова. В їхній правдивості я особисто не сумніваюся. Але можливих свідків так настрахають, що ті з переляку

свідчитимуть проти тебе... Шансів покарати його за законом майже немає.

Я не витримала й заплакала: убивцю моєї дитини за законом не можна покарати? Нехай же він буде проклятий, такий закон!

Хлопці пішли, а думки не давали мені спати, я згадувала все: найменші деталі, слова, що випадково виринали в розмовах, помічені, але не осмислені погляди, – і дійшла несподіваного висновку: в тому, що трапилось, я винувата теж. Я полюбила людину психічно хвору, психопата-садиста. Це в мене не вистачило елементарної інтуїції не іхати з ним ні на які пікніки, це я не відчула смертельної небезпеки та не врятувала своєї дитини... Запізніле страшне прозріння опалило вогнем: я віддала себе людині, яка мене ніколи не кохала, віддала сама, він мене не гвалтував, ніяких обіцянок не давав, це я була сліпою, закоханою, безголовою і через це зазнала цієї наруги.

До суду справа не дійшла, сталося так, як і припускав слідчий: мої приятельки-однокурсниці «ніколи разом з Олексієм мене не бачили», про наші відносини від мене нічого ніколи не чули.

А що могли сказати мої рятівники? Що знайшли на дорозі скривавлену дівчину?

Саме ці дівчиська, що злякалися сказати правду, оточили мене стіною презирства, не соромлячись, при мені обговорювали ситуацію: бач, чого захотіла, злетіти високо, та пір'ячко обскубли! Не треба було до весілля в постіль стрибати, мусила думати про наслідки. Через власну брехню вони зненавиділи мене, я стала живим нагадуванням їхньої підлості.

Життя у гуртожитку стало нестерпним, кинути інститут і повернутися до тітки, у якій я жила після смерті батьків, я теж не могла. Та почала налагоджувати своє особисте життя й тихенько раділа, що звільнилася від мене, й двокімнатна квартира знову лише в її підпорядкуванні. Її почали дратувати мої навіть нечасті приїзди додому, вона жадала сімейного щастя. Я її розуміла й не засуджувала, борг стосовно покійного брата вона виконала на всі сто відсотків...

Незважаючи на пригнічений настрій, сили поступово до мене верталися. Часто до гуртожитку, як і до лікарні, приходили Андрій з Кирилом й приносили пакети з фруктами та іншою корисною й смачною їжею, а головне, – намагалися мене підбадьорити. Не знаю, якби тоді не вони... Ми і зараз підтримуємо дружні

стосунки, я їм буду вдячна до кінця життя. Їхні дружини виявилися такими ж прекрасними людьми: без тіні ревності передавали домашні смаколики й глянсові часописи – розраду від важких думок. Побачивши, що у мене є захист, дівчата припинили цькування, але оточили зневажливою мовчанкою.

Йти в академвідпустку я не збиралася, тому, стиснувши зуби, готувалася до літньої сесії...

Мені залишалося скласти останній іспит, найважчий предмет, коли місто сколихнула трагедія: убивця моєї дитини з такими ж пропадаючими шибайголовами, як і сам, п'яні й відчайдушні, вночі на величезній швидкості виїхали на зустрічну смугу. В обох машинах шансів вижити ні в кого не було...Через них загинули невинні люди, що їхали на ранкову риболовлю.

Їй-богу, я не зловтішалася, але й не шкодувала за першим обманутих коханням. Всесвітній закон справедливості постарався встановити рівновагу на вагах добра й зла, але для мене це не мало ніякого значення, адже це не повернуло моєї дитини. Виходить, зло все-таки торжествує...

Я намагалася забути все, викреслити з пам'яті. Все, крім слів лікаря під час виписки:

– Матку вашу ми зберегли, але чи збережена репродуктивна діяльність – сучасній медицині невідомо. Можливість завагітніти – з розряду наукової фантастики, травма була дуже серйозною. Так думають деякі мої колеги, але я не буду настільки категоричний. Чудеса в медицині іноді відбуваються, але саме – чудеса.

Останній іспит був зданий. Ганна Микитівна, товста до неподобства стара жінка, не поспішаючи виводила мені в заліковій книжці «відмінно», хоча відповідала я на слабеньку четвірку. Наш відмінник і найрозумніший у групі хлопець наївно обурився:

– За що «відмінно»? Я б і трійки не поставив!

Викладачка не поспішаючи підняла на нього очі в немодній оправі з товстими лінзами і сказала з легким нальотом жалю:

– Який ти, Федько, ще дрімучий. Лізі зараз потрібні позитивні емоції, як повітря, потрібні. А ти, Лізо, зайти потім до мене на кафедру, обговоримо деякі питання.

Я кивнула й вискочила за двері. Ганна Микитівна була вимогливим викладачем, мало хто в неї одержував на іспитах вище «трійки», до її практичних готувалися загодя, трохи не цілодобово. Вона вимагала чіткості у формулюваннях, аналітичного мислення й зібраності, працьовитості й природного розуму – одним словом, тих якостей, яких моїм однокурсникам завжди бракувало. І раптом такий королівський подарунок! Уперше з такою легкістю я отримала «відмінно».

Я сиділа на підвіконні біля дверей кафедри, коли почулося важке шаркання, з-за повороту випливала Ганна Микитівна, повільно несла своє величезне тіло. Я миттєво зіскочила й витягнулася, немов по команді «струнко». Жінка вказала мені на двері кафедри, пошарила у безрозмірній сумці, нарешті, не поспішаючи відчинила двері й першою пройшла до кабінету.

– Сідай, Лізо, і послухай уважно, дівчинко, що я тобі скажу.

Викладачка сіла за робочий стіл, завалений теками, книгами, брошурами, писаними аркушами, і вказала мені на стілець поруч. Я сіла дуже близько. І раптом подумала: якби не хвороблива повнота, вона була б дуже гарною жінкою, навіть незважаючи на вік.

– Не знаю, Лізо, чи варто тобі залишатися в нашому інституті. Скандал гучний, на все місто, сама знаєш.

– Я ні в чому не винувата...

– Я певна, що ні в чому, інакше й розмови цієї не було б. Мені здається, тобі краще поїхати звідси, безпечніше буде, від гріха подалі.

Я не очікувала такого повороту:

– Кинути інститут, навчання?

– Не кинути, хіба я сказала – кинути? А перевестися до Києва, навіть на інший, більш підходящий для тебе факультет. За літо підготуєшся й здаєш кілька

профільних предметів, зате й перспективи після закінчення інституту будуть кращими, ти зможеш працювати не тільки в школі. Біжи, Лізо, не замислюючись, з нашої провінції, тут тобі спокійно жити не дадуть.

– Хто ж мене туди візьме, в інший інститут?

– Я за тобою давно спостерігаю, ще з першого курсу. Це зараз ти трохи розслабилася. Я все розумію: молодість, гормони грають, ще й ситуація, що склалася, не на твою користь. А в мене рідна сестра деканом там, кількох ледарів відрахували, так що місце тобі на факультеті буде, до того ж, на той самий курс вступиш, а не нижче, це також дещо значить. Спочатку в Марії Микитівни поживеш, влаштуєшся, а там гуртожиток отримаєш, якщо схочеш. Сестра моя – жінка самотня, я з нею вже попередньо переговорила. Квартира величезна, «сталінка». Отже, Марія Микитівна чекає на тебе не пізніше, як через місяць, а краще – завтра. Поздавати треба предмети серйозні, попотіти, звичайно, доведеться.

Я мовчала, а потім зненацька для себе розплакалася.

Ганна Микитівна по-материнському пригорнула мою голову до грудей і погладила по волоссю:

– Не ти перша, не ти остання, Лізочко. У тебе ще все в житті налагодиться, а містечко наше міщанське будеш згадувати, як поганий сон.

Так я опинилася у Києві, з порожнім серцем і неясними планами на майбутнє, з єдиним бажанням – гідно закінчити інститут та одержати диплом.

8

Будильник задзвонив вчасно, я звично натиснула кнопку й поринула в солодку дрімоту. Сон почав ніжно мене обволікати... Але повторно глянувши на годинник, я вилетіла з ліжка, як ошпарена: до потяга залишалось менше години, добре ще, що з вечора зібрала сумку.

– Проспала! – мимохідь повідомила я Жабці й пірнула у ванну кімнату. Почистивши зуби й наспіх умившись, полетіла на кухню. На плиті починав співати чайник, а моя випадкова гостя по телефону викликала таксі, жваво називаючи мою адресу. Бурмочучи слова подяки, я натягнула джинси й теплий светр, в'язану білу шапочку і, повагавшись, – спортивну лижну куртку. Дублянка в мене модна й тонка, а в горах – мороз, сніг, та й у дорозі буде зручніше. Не шубу ж надягати...

Турботлива Жанна вийшла провести мене у моїй теплій піжамі, простягнула згорток з бутербродами. Заздрю жінкам, що люблять готувати, прати, прасувати, прибирати, в'язати, вишивати хрестиком-нуликом, прикрашати будинок і створювати затишок, сама я позбавлена таких необхідних для дружини талантів.

У мобільному телефоні Жанни заграв шлягер Ірини Білик.

– Таксі тебе чекає біля під'їзду, – сповістила вона. – Щасливої дороги. Спасибі за тимчасовий притулок.

– Жанно, – шнуруючи черевики, сказала я, – дочекайся мене, нічого не роби. Сама Георгію не дзвони, проігноруй хоч тиждень. І моя безкоштовна порада: з'їдь додому. Коли що – дзвони мені. Обіцяєш?

– Лізо, я, здається, здогадалася... Ти колись позбулася дитини, а тепер жалкуєш?

– Дурненька ти, Жанно. Нізащо в світі з доброї волі я не вбила б своєї дитини!

Я кинула оком на годинник – до поїзда залишалось менше ніж півгодини.

– Добре, вибачай. І знай, що ти набагато цінніша за твого Георгія: ти можеш народити дитину, а він – ні!

Я вилетіла в коридор і, не витрачаючи часу на ліфт – подумаєш, четвертий поверх, – полетіла униз сходами.

Таксист, на щастя, виявився хлопцем молодим, азартним і ризиковим. Почувши, що я спізнююся на потяг, він нахабно йшов на обгін, протискувався між машинами та мчав з недозволеною для міста швидкістю. Біля вокзалу різко

загальмував, я кинула на передне сидіння заздалегідь приготовлені гроші. Водій вискочив слідом за мною, моментально розчинив багажник, дістав мій великий рюкзак, немов зважуючи, потряс ним у повітрі, але не простягнув мені, а, заблокувавши машину, швидким кроком пішов до вокзалу. Я ледь устигала за ним.

- На якому пероні? - обернувшись на ходу, запитав він.

- На п'ятому! - видихнула я. Добре, що встигла кинути оком на електронне табло.

- Тоді бігцем! - скомандував він і потяг мене за руку, неначе валізу. Завдяки його підтримці я бігла, як спринтер на короткій дистанції.

Провідниця здаля побачила нас і не підняла верхньої сходинки. Ледь я опинилася в тамбурі, а мій рюкзак - біля моїх ніг, поїзд тихо й непомітно рушив з місця.

Таксист схопив мене в оберемок, швидко поцілував і - поки я приходила до тями від небаченої нахабності - легко зістрибнув з підніжки. Лопе де Вега слушно писав, що «любов'ю образити не можна» - настрої мій полетів угору, як повітряна кулька, наповнена воднем. А Кость говорив, що я жахливо виглядаю, от фантазер, і дзеркало в нього брехливе, додає зайві роки й зморшки, неправильне, зіпсоване дзеркало! Повернуся й розіб'ю його вщент!

- Ваш квиток, - провідниця дивилася на мене очікувально. Я дістала із зовнішньої кишені рюкзака паспорт, до якого вчора сховала квиток.

- Ваше місце 32, восьме купе.

Я пішла по вузькому коридору, волочачи рюкзак. І раптом у голові пробилося непотрібна думка: куди й навіщо я іду? Куди мене понесло? Може, треба було їхати до Еміратів? А ще краще, ходити на роботу й не слухати дурня Костя, нехай свою дружину на лижах катає.

З такими суперечливими почуттями, але з виглядом бажаної й успішної жінки, я зайшла в купе. За столиком сиділи двоє: один – сучасник Хрущова, не молодший, а другий – офіцер у відставці, сухорлявий, з прямою спиною, таку прекрасну поставу не замаскували ані джинси, ані теплий, домашньої вив'язки светр. Років сорок п'ять-сорок сім – не більше. Обое з заavidним апетитом снідали, але перервали мляву розмову та з інтересом почали мене розглядати, поки я привіталася й шукала за полицею гачок, куди можна повісити куртку. Офіцер устав і допоміг покласти мій рюкзак у верхній багажник, потім гостинно, хазяйновито запросив:

– Приєднуйтеся до нас. Бачите, скільки смакоти наготувала мені в дорогу невістка, взвод солдатів нагодувати можна.

– І цілий вагон теж, – додала я з полегшенням: трапились нормальні виховані попутники. – А в мене тільки бутерброди.

– А я зараз за чайком сходжу, – оживився пенсіонер, що сидів напроти, й бадьоро вийшов з купе.

Ми залишилися віч-на-віч.

Незважаючи на вік, чоловік мені сподобався: обожною підтягнутих і акуратних. Сергій теж колись привабив мене саме цими якостями. Я простягнула руку й весело представилася:

– Ліза.

– Дмитро, – його рука ніжно потисла мою – і серце застукало злякано, а все мое ество запанікувало: що відбулося? Господи, як же була права моя мудра бабуся! Не у ліжку перевіряють, чи підходить тобі людина. Варто торкнутися руки – і все одразу зрозуміло. Десять років тому я тільки посміялася, поблажливо слухаючи доісторичні засади сільської моралі.

Я з жахом згадала, що ранком не встигла привести себе до ладу: очі не нафарбувала, до губної помади не було часу навіть доторкнутися. А мені нестримно хотілося сподобатися цій людині, до кольок у шлунку.

Ми дивились одне одному в очі. Він – привітно, не розглядаючи, так дивляться на незнайомих жінок добре виховані люди.

– У вас рідкісне ім'я, – він почав акуратно нарізати буженину тонкими скибочками.

– І по батькові теж – Дмитрівна, – навіщось сказала я.

Він м'яко посміхнувся, наче хотів сказати щось приємне, але в цей момент двері відчинилися. Наш другий сусід просунув у купе голову, схожу на кульбабку, у ореолі сивого волосся:

– Вам якого чаю? – звернувся він до нас. – Чорного? Зеленого? А то провідник запитує, а я не знаю... А може, кави?

– Мені, мабуть, зеленого чаю. Я ранком каву вже пила.

– І мені теж, будь ласка, зелений, – відгукнувся мій прийомний сусід.

Голова кульбабки зникла, двері зачинилися. Я подивилась на свого супутника уважніше: прекрасне чисте обличчя. Віяло зморщок навколо очей не псувало його, а, навпаки, надавало лицю мужності, все у ньому випромінювало мужність і надійність. Моя рука все ще пам'ятала його дотик, і аура ніжності наповнила мое серце, такого давно не траплялося. Мені подобалось і його коротке, по-воєнному обстрижене волосся, світле, хвилясте. І хоча він не був красенем у повному значенні цього слова, зате очі – розумні, з глибоким уважним поглядом – були напрочуд гарні.

Я почала приховано фліртувати, сама не знаю, навіщо, як не знаю, помітив він це чи ні, ця людина вміла себе тримати бездоганно.

На столику ароматно запарував чай. Наш «кульбабка» вирішив дуже оригінально підтримати розмову. Смішний дідусь! За всіма звичками – якийсь начальник на пенсії, а вірніше, шкарбун на дозвіллі, залишок соціалізму, з боку спостерігати – клоуни в цирку відпочивають. Він, бачите, працював в Ефіопії, поведився бездоганно, як справжній радянський офіцер. А одного разу опинився без перекладача в ресторані й замовив собі на десерт, як він вважав, «чері».

– Вартість цього дивовижного блюда дорівнювала двом обідам, але не втримався: дай, думаю, спробую, адже в трюні кишень немає. Доідаю друге, і до мене підводять мулатку. Фігура – пальчики оближеш! – «Кульбабка» склав пальці в щіпку та звучно їх цмокнув, поглянув переможно, немов це стосується моєї, на його погляд, неідеальної фігури. Увесь його відразливий вигляд говорив: куди тобі до тої мулатки, до тих часів, коли я був ще о-го-го й багато чого міг. За сімдесят років до нього не дійшло, що в присутності однієї жінки іншу хвалити просто непристойно.

А може, він хотів сказати своєю дурною історією, що будь-якій жінці ціна – обід у ресторані?

Ми з Дмитром мовчки уминали смаколики турботливої невістки й дивилися у вікно. Його розповідь була нам нецікавою. Але «Кульбабка», не звертаючи на це уваги, наче для самого себе, продовжував:

– Я починаю розуміти, чому десерт «чері» такий дорогий, але справа не в ціні! Мое моральне обличчя радянського офіцера не дозволяє купувати проститутку! Уявляєте, що було б, якби дійшло до мого командування? Кінець кар’єрі! Відправили б на Батьківщину протягом двадцяти чотирьох годин. У Радянському Союзі мораль була дуже міцною! – з повагою в голосі додав дідок. І я зрозуміла, що його гарна пенсія штабного офіцера дозволила йому залишитися навечно в епосі застою, для нього час зупинився вже давно, а сперечатися й щось доводити таким людям – даремна витрата нервів.

– Я відмовляюся, а директор ресторану відразу втрачає свою фальшиву усмішку й починає погрожувати: якщо я не візьму «чері», мене очікують величезні неприємності. А мулатка стоїть та посміхається, уся така струнка, груди високі, без бюстгальтера, кофточка прозора – цукерочка, але не для мене. Я їм починаю пояснювати, що дома в мене є дружина, діти, на що директор гарною англійською відповідає, що всі мають дома дружин і дітей, і всім треба заробляти. Ледве відбився: заплатив за цей «десерт», а пальцем не торкнувся. Вистояв. От як воно буває!

«Кульбабка» знову накинувся на їжу, а я дістала гаманець, щоб віддати йому за чай, ця людина стала мені неприємною. Дмитро теж поліз у кишеню за грошима. Як на гріх, у мене не виявилось дрібних, тоді мій сусід під розмахування пенсіонера: що ви! що ви! – розплатився за нас обох, і ми стали тихенько розмовляти одне з одним. На наше щастя, дідок виявився глухуватим, а тут ще й

стукіт коліс.

Переговорюючись, ми прибрали на столі, і Дмитро відніс провіднику порожні склянки. Ображений пенсіонер зробив вигляд, що читає газету.

– Шеф відправив на тиждень у гори, – дивлячись у вікно, тихенько прошепотіла до Дмитра. Пагорби за вікном ставали все крутішими.

– А мені перед Африкою захотілося побувати в рідному селі, давно там не був.

– Перед Африкою? – з інтересом перепитала я. – Ніколи не була в жарких країнах. Ви там працюєте?

– Так, щось схоже на військового радника. Тиждень погостюю в тітки, потім у столицю, звідти на літаку до Дубая, а потім уже кінцевий пункт. Взагалі-то я в минулому – професійний військовий, на пенсії, а це життя змусило. Довелося завербуватися для надання країнам, що розвиваються, технічної допомоги. Нас там таких ціла колонія. Умови табірні, але нічого, звик. Ще два роки – й повернуся додому.

«Життя змусило». Життя змусить, – не тільки до Африки втечеш, а й замість Еміратів опинишся у вагоні з прорадянським «Кульбабкою» й будеш вислуховувати його важкотравні вульгарності. Напевно, мій погляд зобразив і співчуття, і підтримку, й інтерес. Дмитро продовжив:

– У серпні я поховав дружину. Прошло вже майже півроку... Я тепер тільки зрозумів, чому православна церква радить після смерті одного з подружжя дотримувати два роки жалоби. Півроку пройшло, а дотепер згадуєш і ріжеш, немов по живому. Усі думки, вся пам'ять, – все про неї...

Я побачила повні болю очі, злегка торкнулася його ліктя:

– Вона загинула трагічно?

Так, я поставила це запитання, адже вважаю, що будь-якій людині треба виговоритися, і це лицемірство – робити вигляд, що непристойно говорити на такі теми й не запитувати про те, що наболіло.

– Ні, вона занедужала. Несподівано. Рак. – Він помовчав. Я не квапила, бачила, що йому кортить розповісти. Де ще ми можемо бути настільки відверті, як не в дорозі з випадковими попутниками?

– Ми довго боролися. Ми з дружиною пройшли за п'ять років усі сім кіл пекла. Насправді їх було не сім, набагато більше. Сім – це так, символіка. Ми боролися за життя, зціпивши зуби, і Ніка виявилася справжнім борцем. Вона так прагла жити! Адже їй було в тисячу разів страшніше й болючіше, ніж мені... Я міг тільки підтримувати й співчувати, а ще діставати гроші. Кожна наступна операція обходилася вдвічі дорожче, а результат був ефемернішим і коротшим. Через рік у нас розтанули всі заощадження, синові-студентові ми вже не змогли допомагати, хлопчисько став підробляти у вільний від навчання час, що відразу позначилося, мрії про аспірантуру довелося відкласти. До кращого часу. Потім ми продали все, що мало хоч яку-небудь цінність. Пішли за безцінь, як лом, навіть наші з дружиною старовинні обручки. Коли в столиці лікар погодився зробити ще одну операцію – не кожний ішов на такий ризик: все-таки мозок, я взяв кредит, так ми протрималися ще один рік. А потім став звертатися до друзів, родичів, до товаришів по службі, і побачив, як вони всі поділилися на два протилежні табори. Мій друг, який ніколи не відрізнявся ощадливістю, мовчки зі своєю дружиною вислухали й пішли. У мене не було ані сил, ані морального права його засуджувати, різні в людей обставини – але наступного дня ранком дзвінок у двері, на порозі Сашко простягає важку пачку грошей: «Це максимум, що мені змогли дати в банку. Тут зовсім трохи не вистачає до необхідного, але ми з дружиною що-небудь придумаємо». І надумали, обійшли своїх близьких, назбирали, хоча й знали, що я з ними розплатитися не зможу ще дуже довго.

Дмитро говорив, а я дивилася йому в очі й відверто милувалася. Переді мною був справжній дорослий чоловік, він знав, що в житті є перемоги, але є й поразки, і втрати. І поразки теж треба зустрічати з гідністю. І нехай двоюрідний брат не дав грошей – евроремонт у будинку зробив, увесь в боргах, ні докору – люди різні, Бог ім суддя. Мене вразило, він докладно розповідав про людську щирість, і майже не говорив про велику когорту родичів і колишніх друзів, що не змогли тоді їх підтримати.

Його дружина померла в серпні, а я їй заздрила: в щасливому шлюбі виховувала сина, у найтяжчий час її не зрадили й не кинули напризволяще, до останньої миті з нею була поруч любляча людина.

Відклавши газету, «Кульбабка» невдоволено подивився на нас довгим осудливим поглядом, а потім ліг, демонстративно прикривши обличчя розкритим журналом, і зробив вигляд, що спить.

10

Не змовляючись, ми з Дмитром вислизнули з купе до коридора. Сіли на відкидні стільчики й стали дивитися у вікно. Пішов сніг, пританцьовуючи, сніжинки прилипали на кілька митей до скла, а відпочивши, неслися далі. Пейзаж був чарівний, але досить одноманітний. Мороз підсилювався, і вікно починало потроху замерзати, прикрашаючись писаною сніговою рамкою.

Ми мовчали. Я всім серцем, усією своєю інтуїцією розуміла, що випадково «зустрілися дві самотності», пройде кілька годин, і ми назавжди розстанемося, кожне повернеться на орбіту свого життя. Проти нас усе: мій коханець, тінь його улюбленої дружини, дворічне відрядження, грошове, але таке непотрібне! І єдине, що мені залишилося – бути з ним ці кілька годин поруч.

Але ж мені пощастило: поруч людина, яка розуміє, з якою можна бути відвертою. Можна говорити все, як на сповіді: вийду з вагона й, згідно з теорією імовірності, ми більше ніколи не побачимося, перетворимося одне для одного на приймний спогад. Ця теорія строга й безстороння, як уся математика.

Я вибухнула гарячим монологом:

– Ваша дружина була щасливою жінкою. Ви не зрадили її, не залишили саму, не пірнули в алкоголь, риболовлю, друзів, ще куди-небудь, куди йдуть, аби тільки не бути поруч, не бачити страждань, яким зарадити неможливо. А от я... Я не бачу навколо себе мужніх, дорослих чоловіків, поруч якась шантрапа несамотійна. Будь-який дріб'язок вибиває їх із сідла. Можливо, вони існують, ці міфічні чоловіки, що вміють взяти на себе відповідальність, вміють до останнього тримати удар, виконувати дане слово, але поруч – суцільно дорослі підлітки, болісно самолюбні, примхливі, що не вміють себе тримати в руках, що розпускають і свої нерви, і свої руки. З тобою поруч чоловік. Він навіть намагається виглядати справжнім чоловіком, але дитячий егоїзм виривається з нього виверженням вулкана через будь-який дріб'язок. Там, де треба просто не

помітити, не звернути уваги, не надати значення, вибачити чужу слабкість, зрештою, – розігрується ціла трагедія, нервування. Замість того, щоб підтримати, підбадьорити, підняти настрій, тобі цей настрій утопчуть у бруд і тебе ж ще й обвинуватять. Дивишся на нього й думаєш: і де ж твоя любов? На словах? Куди все гарне зникло? Де терпіння, доброта, поблажливість? А потім із жахом зауважуєш, що без нього краще, ніж з ним! Ти лякаєшся й починаєш приховувати це сакральне знання, іноді себе заспокоюєш: у принципі, він же не винуватий, його так тато виховав. Вірніше, тато не виховував, можливо, тато й сам ще не вийшов з дитячого віку, не було і в тата міцної чоловічої руки. Ти починаєш за ним спостерігати, немов збираєш докази, які виправдають будь-яке твоє рішення. Приховуєш роздратування через незвичну, неприродну роль ментора й вихователя старіючої дитини. Він старший за тебе на п'ять років, а тобі доводиться витирати йому соплі батистовою носовою хусточкою або ставити в кут, коли ласкаві вмовляння не допомагають. І знову закрадається злочинна думка: а чи потрібна тобі ця людина, що за родина у тебе з ним буде? От такий фемінізм, – з натягнутою посмішкою і сльозами, що зрадливо навернулися на очі, закінчила я свій виступ і зробила вигляд, що розглядаю полустанок із трьох будинків, припорошених снігом. Навіщо я так згустила фарби, описуючи Сергія, – не знаю, може, тому, що світ – театр?

Дмитро співчутливо торкнувся моєї руки трохи вище ліктя:

– Я вас розумію. Ви дуже сильна людина, і, здається, максималістка. Дозвольте собі бути слабкою, дозвольте своєму чоловікові впрягтися у ваш віз, перекладіть на нього свої турботи, нехай усе стане загальним. Притягаються протилежності, цей фізичний закон діє всюди, – м'яко додав він.

Повз пройшла провідниця, оглянувши нас зарозумілим презирливим поглядом – ще один вагонний роман.

– Лізо, а вам часто говорять, що ви дуже гарна? У вас така чиста краса, без цієї фарби, штукатурки. Ви тільки ввійшли у купе, і мені відразу це впало в око, зараз це рідкість. Ви така справжня!

Дмитро хотів ще щось додати, але тут з тріском відсунулися двері нашого купе, й висунув голову «Кульбабка» – він був акуратно причесаний і переодягнений у синій спортивний костюм з білими смужками:

– Ви чого тут, як сироти, сидите? Прошу в купе, – йому явно стало нуднувато без нас, нікому розповідати про «чері» і свою нелюдську витримку.

І ми чомусь слухняно повернулися в купе, непомітно, як змовники, посміхнувшись одне одному.

Провідниця помстилася мені чисто по-жіночому, невідомо, за яку провину.

Починалися прозорі сутінки, коли день глибоко зітхнув і вирішив відпочити. Ми пообідали тим, що Бог послав завдяки Дмитровій невістці, і не прибрали ще зі стола, як у двері голосно стукнули, і почувся роздратований голос провідниці:

– Дамочко, зараз ваша станція, стоїмо всього одну хвилину, – і за мить її задоволені кроки прогупали по тамбурній підстилці з гордим почуттям переваги. Поїзд почав гальмувати – у мене не було й хвилини.

Наспів перевзувшись, я накинула куртку, у цей час Дмитро по-воєнному, без зайвих слів дістав з верхнього багажника мій рюкзак, і ми, на ходу побажавши «Кульбабці» щасливої дороги, вийшли разом у коридор. Я йшла спереду, а Дмитро, розгублений, засмучений, ніс позаду мою поклажу.

Ледь ми ступили на перон, як поїзд безшумно рушив з місця. Дмитро поставив рюкзак коло моїх ніг, обхопив мене двома руками й жагуче поцілував у губи – від несподіванки я завмерла. А він уже стрибнув на підніжку вагона й дивився своїм чистим відкритим поглядом. Провідниця безцеремонно відтіснила його в глиб тамбура й завмерла з видом виконаного обов'язку, гордо тримаючи в руці сигнальний прапорець.

Так закінчився мій «вагонний роман», ніякої іншої альтернативи в нього й не могло бути... Я дивилася на хвіст потяга, що їхав, поступово набираючи швидкість, а з очей текла зрадницька солоня рідина. Я плакала через відсутність у світі досконалості, і в душі було так боляче, і боляче було дихати, немов мене протримали кілька годин на кисні, а потім відключили не тільки кисень, але й повітря.

Сутінки згущувалися, мороз лютував, і я попленталася на вокзал, щоб викликати таксі, з надією, що в цій глушині така послуга для приїжджих існує. До пансіонату ще кілометрів п'ять.

Молода й привітна касирка з готовністю визвалася мені допомогти, вокзал порожній, бажаючих купити квитки катма, і вона нудьгувала без справ. Бідолашна із захопленням щось в'язала. Хвилин через десять у залу чекання – маленьку кімнатку з дерев'яними лавами – увійшов хлопець у короткому кошушку нарозхрист та без шапки й відразу попрямував до мене.

– Це тебе треба відвезти до пансіонату?

– Не тебе, а вас, – м'яко, але твердо виправила я. Не люблю панібратства.

– Мені без різниці, – хмикнув водій, – сто гривень.

– У столиці і то дешевше, – почала я торгуватися, – до пансіонату всього п'ять кілометрів, може, досить і п'ятдесяти, і то ліпша ціна?

– Ваша справа, скільки заплатите. Тільки гроші наперед.

Мені хотілося скоріше потрапити на місце, я не надала його словам великого значення, дістала гроші, простягнула їх разом з рюкзаком. Хлопець закинув його на спину, і ми вийшли з вокзалу. Швидко темніло, десь у хмарах намагався пробитися місяць, прикрашаючи небо ледь помітним світлим ореолом. Роль таксі відігравав бувалий «жигуль», капремонт по ньому давно вже не плакав, а ридав. У цьому я переконалася, коли хлопець почав заводити мотор: бідолаха закричав голосніше трактора. Я глянула на водія, не знаю, яким був мій погляд, але хлопець почав мене заспокоювати:

– Не турбуйтеся, доїдете, самі ж говорите, пансіонат недалеко, – і машина «затрусила» нерівним путівцем нагору.

Я дивилася на дорогу спереду, а в голові вихором носилися далеко не оптимістичні думки. Якщо й залишилися в мені якісь почуття до Сергія, то й ті ледь жевріють. Я почала порівнювати його з іншими чоловіками – небезпечний

жіночий симптом – і ці порівняння все частіше були не на його користь. І сама я, як голодний у ресторані, кокетую з ким доведеться, знайомлюся, розмовляю й, немов нове плаття, приміряю до себе: до лиця воно мені чи ні.

«Жигуль» різко загальмував, фари з темряви вирвали зовсім малюсіньку ділянку дороги. Водій дістав рюкзак з багажника й розчахнув переді мною дверцята:

– Приїхали!

Ніякого пансіонату й близько не було, а нагору вела досить вузька стежинка, щоправда, добре розчищена й утоптана сотнями людей.

– Метрів п'ятсот, і ви на місці. – Глумливо глянув на мене і додав: – Щасливої дороги!

Сів у свою таратайку, різко розвернувся і зник. Я залишилася на дорозі сама.

Що ж робити? Рішуче надягла рюкзак і пішла по стежці. Звідусіль обступила непроглядна темрява, заспокоювало те, що пансіонат близько, і якби тут була яка-небудь небезпека, хіба мене залишили б на дорозі саму? Що я, Червона Шапочка, закуска для вовка?

Спочатку йти було легко, вірніше, я не йшла, а майже бігла, немов якесь марновірне почуття небезпеки штовхало вперед. Мені видавалося, що іноді за спиною чуються чиїсь легкі кроки. Але вже хвилин через двадцять я стомилася, а рюкзак ставав усе важчим, ремені навіть через куртку урізалися мені в плечі, занила спина. Я пригальмувала швидкість, стала нести рюкзак то на одному плечі, то на іншому. Куртку довелося розстебнути, мороз перестав лютувати, а небо очистилося від хмар, і місяць освітив верхівки дерев.

Я йшла, минав час, а пансіонат усе не з'являвся, хоча я пройшла вже не п'ятсот метрів, а кілометрів зо п'ять, не менше. Я запанікувала: може, спуститися вниз і перечекати до ранку на вокзалі? А раптом я вже на місці, і за першим же поворотом з'явиться жаданий будинок? Незважаючи на душевні вагання, ноги відважно несли мене вперед. Я знову прискорила кроки, намагаючись не збити подиху, а серце готове було вискочити з грудей: до такого кросу з важким багажем треба готуватися не один місяць.

Підлий хлопчисько на своїх поганих «жигулях» навмисно мене сюди завіз, адже я заплатила йому половину необхідної суми – мене нарешті осінило. Він провіз півдороги, і вистачить, йому теж гроші потрібні, може, хоче поміняти свою мізерію на щось пристойніше й надійніше. Але який негідник! Знала б, що буду годинами бродити по лісу, не стала би торгуватися! Але тепер пізно шкодувати, треба, зціпивши зуби, йти вперед і тягти цей важезний рюкзак. Таке враження, що я наклала туди каміння упереміш з цеглою.

Я вибилася з сил, зневірилася і, нарешті, вийшла на велику галявину, на краю якої в ста метрах від мене стояв великий дерев'яний будинок, освітлений місячним сяйвом і вікнами.

– Слава Богу! – прошепотіла я та сіла в знеможі просто в сніг, у мене не було сили поворухнутися.

Задзвонив мобільний телефон, і радісний голос Сергія відрепортував, що в нього все гаразд, мені не треба хвилюватися, переговори йдуть успішно.

– Я рада, що в тебе все добре. Зателефонуй завтра, якщо знайдеш час. Я дуже втомилася, – і натисла відбій. На більше мене не вистачило. Ну і добре.

12

Пансіонат гостинно розчахнув двері. Жінка років тридцяти, повна, круглолиця, з бездоганно чистою білою шкірою, зустріла мене радісними вигуками, провела в номер, напоїла чаєм, бо до вечері була ще ціла година, – із приємною посмішкою сповістила вона. А я-то думала, що вже глупа ніч!

З недовірою я подивилась на великий старовинний годинник, який відчув мій погляд і почав віддзвонювати шосту годину. А з поїзда я вийшла на початку п'ятої... Але ж мені здалося, що я блукала в лісі кілька годин! Я переглянула мобільний: Сергій дзвонив п'ятнадцять хвилин тому, за п'ятнадцять хвилин на шосту. Цього не може бути!

Жінка дивилася на мене з ласкавою домашньою посмішкою й не могла зрозуміти моєї розгубленості. Я знову піднялася у свій номер, знайшла паспорт, спустилася у фойе і до вечері оформила всі формальності.

Нарешті огляділася. У будинку недавно зробили реставрацію, усе блищить від чистоти, а інтер'єри оформлені під старовину: на вікнах важкі порт'єри, у великому холі – камін, затишно потріскують дрова; міцні, зі справжнього дерева, меблі, важкі та затишні, як у позаминулому столітті. У ідальні посередині – величезний овальний стіл і кілька маленьких, що примостилися біля трьох високих вікон. А головне – жива тиша, нікого не видно, але будинок дихає спокоем і надійністю.

До вечері в ідальню спустилися ще три постояльці: жінка бальзаківського віку в теплому в'язаному платті та молодята з блискучими обручками на підмізинних пальцях і з такими ж блискучими щасливими обличчями. Я сиділа біля вікна, і дама приєдналася до мене. Юне подружжя сіло за дальнім столиком, про щось шепотілося, майже торкаючись одне одного обличчями й вибухаючи щохвилини сміхом.

– Як сьогодні добре, спокійно, – проговорила дама, дивлячись у вікно. – Ранком майже всі виїхали, доведеться трохи понудьгувати, – підбадьорлива усмішка в мій бік, – раніше п'ятниці сюди навряд чи хтось заявиться.

– Мене звуть Ліза, – представилась я. І додала: – Від людей я й на роботі утомлююся, вважатимемо, що мені пощастило.

Принесли вечерю, і ми почали мовчки їсти. Я так утомилася від свого загадкового маршу-кидка в просторі й у часі, що мріяла тільки про теплий душ і м'яке ліжко. Швидко проковтнувши омлет і заварне тістечко, я піднялася з крісла. Моя сусідка без апетиту колупала виделкою в тарілці. Глянувши на мене, вона повільно проговорила:

– Сніданок тут о восьмій, а потім відразу можна йти кататися. Адже ви сюди кататися приїхали?

Я кивнула головою. Правда, навіщо я сюди приїхала? Кататися... Миле дитяче слово підняло настрій, я попрощалася й пішла спати.

Увесь наступний день я безуспішно намагалася відновити свої дитячі навички управлятися з лижами під професійно співчутливим поглядом інструктора. Мені не вдавалося з'їхати без падіння навіть із самого низенького горбка, у той час як Анна, моя сусідка за столом, насолоджувалася катанням з неприхованою радістю. Вже перед обідом, зглянувшись над моїми жалюгідними потугами «покататися», вона запропонувала пробігтися по розкатаній лижні:

- План по синцях ви перевиконали по-стахановському, - невитончено пожартувала Анна, і ми помчали уздовж траси.

І тут я з подивом побачила, що прямо до пансіонату, з боку, протилежного до того, звідки прийшла я, веде прекрасна широка дорога - і ницість учорашнього таксиста постала в новому світлі, як і моя нерозумна ощадливість.

По лижні їхати було прекрасно, сніг радісно скрипів під лижами, сонце, морозець - Кость мав рацію, коли відправив мене сюди, де б ще я так нападася, як говориться, від душі?

Після обіду ми знову пішли кататися, з невеликої пологої гірки я з'їжджала вже досить акуратно й не падала. Коли почало темніти, до пансіонату під'їхало таксі, але не та руїна, що викинула мене на півдорозі, а гарне приватне таксі, з шашечками. З нього вийшов літній чоловік.

- Ще прибулець до нашого вогнища, - прокоментувала Анна. - Тепер буде веселіше.

Вона не помилилася. Спустившись у ідальню до вечері, чоловік, оглянувши оцінливим поглядом наш нечисленний контингент, попрямував саме до нас. Підійшовши до столика, запитав:

- Поруч з вами вільно? Дозвольте приєднатися.

Ми з Анною прихильно кивнули, а потім не витримали й розсміялися. Незадовго до його приходу ми розіграли цю сценку і вгадали навіть його репліки: більшість

чоловіків передбачувани, особливо якщо вони добре виховані й товариські. І не сидіти ж йому, як сичеві, в гіркій самотності, у той час як поруч ми з Анною?

За вікном хмари заволокли небо, подув сильний вітер. Різкими поривами він ударяв у вікна, немов збирався розбити скло й увірватися в нашу затишну ідальню та засипати все снігом. Зайшла господарка й заклопотано попередила про циклон, що наскочив зненацька.

– Боюсь, що погана погода протримається кілька днів, – додала вона, – не дуже погуляєш під таким вітром.

І немов підтверджуючи її слова, порив вітру вдарив з новою силою у вікно. Після вечері ми дружно перебралися у фойє, до каміна. Наш новий знайомий, Володимир Іванович, підніс крісла ближче до вогню, Анна зі знанням справи підклала поліна, й ми стали коротати вечір у бесіді. А більше нам нічого й не залишалось: ні книг, ні комп'ютерів ніхто з нас з собою не взяв, кожний мріяв тут відірватися від цивілізації й гарненько відпочити. А особливо Володимир Іванович, який виявився деканом факультету інформатики.

На вогонь я можу дивитися нескінченно. У тиші потріскували дрова, полум'я різнобарвними язичками охоплювало суху деревину. Не знаю, як довго ми сиділи мовчки, коли пролунала заклична мелодія мого мобільника.

Я вийшла до коридора. Дзвонила Жанна.

– Лізо, я оформила відгул і завтра іду додому. Не знаю, чи правильно батьків навантажувати своїми проблемами? Може, як-небудь самій спробувати розгребти?

– Поїдь і не сумнівайся! Повір, що твої проблеми – це їхні проблеми у квадраті, а якщо ти ще й дров наламаєш, яку-небудь дурість відмочиш, збільшиш усе в багато разів. Покайся й поплач, а там – як буде.

– Значить, все ж таки їхати?

– Все ж таки їхати! І сказати все, як є. До побачення, і щасливої дороги! – Я закінчила розмову й повернулася у фойє, у тепло, до затишного вогника.

Володимир Іванович сидів у кріслі майже біля самих ґрат, Анна стояла, спираючись на коминкову полицку, викладену старовинними кахлями, я такі бачила тільки в музеї: кожна плитка з особливим візерунком, орнаментом або сюжетним малюнком. Анна говорила повільно, не одразу підбираючи слова. Я сіла поруч і прислухалася. Немолода жінка згадувала про своє дитинство:

– Ми жили на околиці невеликого районного містечка. Перші дитячі враження пов'язані з ним. Брат кинув мене й утік з хлопчиськами, а я не знаю, де наш будинок: усі домики невеликі, двоповерхові, я йду та стримано плачу, вірніше, тихенько скиглю, мені навіть у голову не прийшло підійти до якої-небудь дорослої людини й попросити допомоги. Ноги несуть мене вперед, я опиняюся на пустирі. З одного боку тягнеться висока глуха стіна зі старої кам'яної кладки, а з іншого – за кілька кроків стежинки – неглибокий яр, заповнений будівельним сміттям: цеглою, уламками дощок, пилом і брудом. Зграйка хлопців люто кидає шматки цегли й каміння у великого смугастого kota, що намагається сховатися серед сміття. Поруч стоїть мужик у брудній майці й парусинових штанях, у нього страшна жорстока пика, він командує цією розправою, грізно лає тих, що схибили, нахваляє тих, чий камінь потрапив у ціль і вирвав з грудей kota хрипи болю. Я зовсім маленька дівчинка, але розумію, що кіт приречений, бідну тварину вбивають найжорстокішим чином, напевно, задер чужу курку. Я нічим не можу йому допомогти, страх перед чужою злою волею паралізує мене, хлопчиська радісно гейкають і з ентузіазмом продовжують езекуцію, мужик тріумфує перемогу над котом... Як я потрапила додому – не пам'ятаю. Пам'ятаю тільки урок, отриманий так давно: жорстокість всесильна, а я, нещасна боягузка, навіть не спробувала врятувати бідолашну тварину: не зупинила, не закричала, не закрила собою, не побігла шукати когось сильнішого й добрішого за тих виродків. І за це боягузтво мене чекає розплата... Життя тендітне й несправедливе, усе живе дуже легко знищити...

Анна замовкла. Володимир Іванович приніс пляшку вина «Букет Молдавії» з трьома келишками. Ми почали смакувати вино, – ароматне, солодке, що пахло спогадами і тугою за літом.

– Чудове вино, із цим вином у мене пов'язано багато прекрасних спогадів, – проговорила Анна й простягла порожній келишок до нашого галантного кавалера. Нова порція заіскрилася за прозорим склом медовим відтінком, і в мене піднявся настрій, вино дійсно прийшлося мені до смаку. Анна продовжила:

– Це містичне почуття провини за чужий гріх і за мое боягузтво переслідувало мене дуже довго. Я росла в родині з безліччю «скелетів у шафах», у нас про деякі елементарні речі не прийнято було говорити. Я росла в стані внутрішнього дискомфорту, тепер я знаю, що це був синдром «недолюбленої дитини». Батьки обожнювали мого старшого брата і майже не помічали мене, навіть бабуся дивилась на мене як на заваду більше спілкуватися з онуком. Йому купували гарний дорогий одяг, це називалося – «Сашкові треба мати вигляд», а я була на задвірках домашнього бюджету. Але це не заважало мені любити брата відданою дитячою любов'ю, а він завжди захищав мене від хлопчаків у дворі, а коли став студентом і виїхав вчитися до столиці, привозив мені модні речі, які були дивиною в нашому райцентрі. Брат був навдивовижу гарний, може, це моя любов до нього додавала йому краси, але для мене він був досконалішим за Аполлона Бельведерського, а Ален Делон у порівнянні з ним був просто гарненьким сільським хлопчиськом.

Кінець ознакомительного фрагмента.

Купити: https://tn.knigapoisk.com/verenich_sv-tlana/ce-vse-scho-ya-hot-la-skazati-pro-koňanna

надано

Прочитайте цю книгу цілком, купивши повну легальну версію: [Купити](#)